

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

Λύρα
Παπανικολάου

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΠΑΙΔΙΟΙ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ
ΚΡΙΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Πλάτωνος.

Ὁ Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π. Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίστων καὶ Περικτιόνη κατήγοντο ἐξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Λόγῳ τῆς καταγωγῆς του ταύτης ἔτυχεν ὁ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἦτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἣ ὁποῖα κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμα.

Ἐικοσαετῆς περίου ὁ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐτόρπη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεαροῦ Πλάτωνος συνετέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ ὁποίῳ προσελθὼν ἐμαθίτευσε περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἄλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρόρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις ἀφ' ἑνός, ἡ ἰδιόζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἑτέρου ἐγέννησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθρεψαν τὸ μέγα ὄνειρον τῆς ζωῆς του, ὅπως ἀναμορφώσῃ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π. Χ.) φοβηθεὶς, μήπως καταδιωχθῆ, κατέφυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σοκράτικὸν Εὐκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρήνην, διὰ τὴν γνῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρόλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν διάσημον κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ἵνα μυηθῆ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπήλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν ἀδὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου

τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὤθησε τὸν φιλόσοφον ἢ ἐλπὶς, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τυράννων θὰ κατώρθωνε νὰ πραγματώσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν ὀργάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ ἄρχοντα ἐμφερούμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' εἰς τὰς προσδοκίας του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἦλθεν εἰς ἧξιν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου παρεδόθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Πόλλιν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πωληθῇ ὡς δοῦλος ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐλῆς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημιαὶ τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀναστροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικὸν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι καταφανῆς ἡ ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρου ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

Ἐπανελθὼν ὁ Πλάτων εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π. Χ.) ἵδρυσεν εἰς κατάφυτον χώρον ἔξω τοῦ Διπύλου, τὴν Ἀκαδημίαν (ΝΑ τοῦ Κολωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὐτὴ Ἀκαδημία. Ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν ὁποίων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Ὀγδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὄλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν αἰφνιδίως τῷ 347 π. Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδημίαν, τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῆς ὁποίας ἀπεκάλυψεν ἐσχάτως διὰ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν θερμοὺς λάτρης τοῦ πλατωνικοῦ πνεύματος, ὁ Ἑλλήν ὁμογενὴς Π. Ἀριστόφρων.

2. Συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος.

Γνήσια συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος σφύζονται μέχρις ἡμῶν 36, ὅλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. Ἐξαίρεσει τῶν Νόμων εἰς ὅλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διενθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ ὁποίου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμμύθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδά-

σκων καὶ γραφῶν. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐρευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἰδέαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

Ἐκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ σπουδαιότερου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π.χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Πλάτωνος Ἀπολογίαν Σωκράτους.

1. Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ὁ Σωκράτης (469-399 π. Χ.), τοῦ ὁποίου τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ θὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν του, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιωμένων φίλων εἶχε καὶ ἐχθροὺς θανασίμους.

Τῷ 399 π. Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὁ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἄσημος ποιητής, ὁ Ἄνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ ὁ Λύκων, ἀδόκιμος ῥήτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γραφήν, ἥτοι μήνυσιν, ἀσεβείας κατὰ τοῦ Σωκράτους. Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους παρεδέχετο ἡ πολιτεία, καὶ ὅτι διέστρεφε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὡς προσῆκον **τίμημα**, δηλαδή ποινή, διὰ τὸ καταγγελλόμενον ἀδικημα ὀρίζετο εἰς τὴν μίνυσιν ὁ θάνατος.

Ἡ **γραφὴ** τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν ἄρχοντα βασιλέα—ἓνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων—, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσεβείας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχοντος βασιλέως. Ἀφοῦ δ' ἀνεκoinώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ κατηγορία, ὁ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως—**ἀντωμόσατο**, κατὰ τὸν δικανικὸν ὅρον—τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, ὁ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, ὁ Μέλητος, ὅτι θὰ παραστή εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, ὁ Σωκράτης, ὅτι

θά προσέλθῃ κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἀπολογηθῆ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἠκολούθησε τὴν κανονικὴν ὁδόν. Παραερέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἡλιαίαν, τῆς ὁποίας ἐν τμήμα ἐκ 501 δικαστῶν ἔμελλε νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικάσιμον ὁ Σωκράτης, ἐλευθέρος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐκ τῆς ἀφῶ δὲ προηγῆθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας των, πρῶτος ὁ Μέλητος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι Ἄνυτος καὶ Λύκων συνήγορησαν ἢ ἐδευτερολόγησαν—ὅπως ἐλέγγοτο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐλάμβανον τὸν λόγον, διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔγγραφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλητος διὰ ζώσης καὶ νέα στοιχεῖα. Ἰδιαίτερος, φαίνεται, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρώτρυνε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστῶς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλεόν, ὅτι δύο διεστραμμένα φύσεις, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρξαν μαθηταὶ του. Συγχρόνως ὥρισεν ἐκ νέου τὴν ποινήν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο ὁ θάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῆ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι, καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιμωτάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς δικανικῆς ῥητορείας, ὁ Σωκράτης ἠρνήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνειδήσιν ἤρεμον ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκευάζεν ὁ ἑαυτοῦ διὰ βίου πράττων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

2. Ἡ ἀπολογία.

Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, ὅπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1-24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεῦτερον (κεφ. 25-28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψηφοφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδομένης κατηγορίας.

Τὸ τρίτον τέλος (κεφ. 29-33), τὸ ὁποῖον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσλαλιὰ πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ ἀθροώσαντας αὐτὸν δικαστάς.

4. Εἰσαγωγή εἰς τὸν Πλάτωνος Κρίωνα.

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἱερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηναίων. Θὰ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπίαν τῆς πόλεως, τοὺς θεωροὺς, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ ὁποῖα ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάιον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ἀλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἷς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο καὶ ὁ γνωστός ἤδη εἰς ἡμᾶς (Ἀπολογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικιωτὴς καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. Ὁ Κρίτων λοιπὸν οὗτος καὶ προηγουμένως εἶχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τώρα, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμοτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασίν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρὼν διάλογος, τὸν ὁποῖον ἐξελεθὼν ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθροισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποπειράς του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συνέθεσε τὸν ὁμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἠθικαὶ καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

(Ἠθικὸς)

1. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἕξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνηθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἕξελεγχθῆσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μὴδ' ὅπωςτιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν τάληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχούσιν ὀνόμασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρόποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῆ ἡλικίᾳ ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσεῖναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧν περ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὕτως· νῦν

ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγωνὸς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὥσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὢν, ξυνεγιγνώσκετε δῆπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔαν ἴσως μὲν γὰρ χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἶη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τάληθῆ λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγορούς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγονάσι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάσαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄλυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὃ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὥς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τά τε μετέωρα φροντιστής καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶ μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἧ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἰ τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὢν· ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ

γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξει οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενον τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιῶσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγοροὺς γεγονέναι, ἐτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἐτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἢν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἷόν ἐστιν· ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὄπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἀναλάβομεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἧ δὴ καὶ πιστεύων Μελήτος με ἐγράφατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται τῶν τῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστὶ ταῦτα γὰρ ἐρωῶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαῖω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τσοαύτας δίκας φύγοιμι· ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς

ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

4. Ἄλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε, ὥς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττωμαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἶός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὃ ἄνδρες, οἶός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξεσσι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ἢ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα δίδοντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἡσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλία τῷ Ἰπποκρίτῳ· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην—ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε—ὃ Καλλία, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μὲν σου τὸ υἱέε πώλω ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτῷ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἰππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γὰρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἐστὶ τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὐ; 'πάνυ γε', ἦ δ' ὅς. 'τίς', ἦν δ' ἐγώ, 'καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει;' 'Εὐηνος', ἔφη, 'ὃ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν'. καὶ ἐγὼ τὸν Εὐηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως

ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε καὶ ἠβρυνόμεν ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

5. Ὑπολάβοι ἄν οὖν τις ὑμῶν ἴσως· ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστὶ πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαὶ σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δῆπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστίν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν'. ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὃ λέγων, ἀγὰρ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δὴ, καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὐ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρωπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καὶ μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἄν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἄν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστι σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε που. οὗτος ἐμός τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δὴ, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὀρμήσειε. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δὴ, εἴ τις ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον

εἶναι· καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτως μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτησε.

6. Σκέψασθε δέ, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτως· τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύνοιδα ἑμαυτῷ σοφὸς ὢν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ, καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἶπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὕτως ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφηρηθα. διασκοπῶν οὖν τούτον — ὄνοματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ. κάπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἷοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἶη δ' οὔ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἑμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθὸν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεται τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε μικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκεῖνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καὶ μοι ταῦτα ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κάκεινῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

7. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθάνομην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἔδοκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι· ἴτερον οὖν

σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκοῦν-
 τας εἰδέναι. καὶ νῆ τὸν κύνα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, —δεῖ γὰρ
 πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέγειν— ἢ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ
 μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλεί-
 στου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες
 φαυλότεροι ἐπεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν.
 δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξάι ὥσπερ πόρους τινὰς πο-
 νοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἢ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ
 τοὺς πολιτικοὺς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν
 καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐ-
 τοφόρῳ καταληψόμενος ἑμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐξείνων ὄντα.
 ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόξει μάλιστα
 πεποραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἴν'
 ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰ-
 πεῖν, ὃ ἄνδρες, τάληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν,
 ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν
 αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν
 ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν, ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει
 τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντιες καὶ οἱ χρη-
 σιμοδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι
 δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ
 οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν
 ποίησιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων,
 ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἴομενος πε-
 ριγεγονέναι, ὅπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνους ἦα· ἑμαυτῷ γὰρ
 ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τούτους δέ γ' ἤδη,
 ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλά ἐπισταμένους· καὶ τούτου
 μὲν οὐκ ἐφεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην,
 καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 ταυτό μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ

οί αγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὕτη ἢ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρουπεν· ὥστ' ἐμὲ ἑμαυτὸν ἀνερωτῶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ, πότῃ δεξαίμην ἂν οὕτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρω, ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν· ἀπεκρινάμην οὖν ἑμαυτῷ καὶ τῷ χρησιμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῖ, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθεται μοι γέγονασι καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἷονται γὰρ με ἕκαστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ᾧ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησιμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχωρηθῆναι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ᾧ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἀξίος ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιμὼν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ἂν τινα οἶμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδὴν μοι μὴ δοκῆ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός· καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαι μοι σχολὴ γέγονεν ἀξιὸν λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρία εἰμι διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστίν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν·

κᾶπειτα, οἶμαι, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότεων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μακρότατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅτι ποιῶν καὶ ὅτι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶομαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὄσα καὶ πάσαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητος μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων. ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ οἶός τ' εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρουψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὁ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἢ ἐμὴ καὶ τὰ αἷτια ταῦτά ἐστιν καὶ ἐάντε νῦν ἐάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουσιν, αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὐθις γὰρ δῆ,

ὡσπερ ἐτέρων τούτων ὄντων κατηγορῶν, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντινομσίαν· ἔχει δέ πως ὧδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὕς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἐγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἐν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ὀραδίως εἰς ἀγῶνα καθίστας ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πρόποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδείξαι.

12. Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; «ἔγωγε». ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δηλὸν γὰρ ὅτι οἴσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῆς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοῖσι καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπὲ καὶ μῆνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστιν. ὀρᾶς, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἰκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦ γαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; «οἱ νόμοι». ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. «οὔτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί». πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἳοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσι; «μάλιστα». πότερον ἅπαντες ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; «ἅπαντες». εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δὴ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; «καὶ οὔτοι». τί δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεινοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; «κάκεινοι». πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κάγαθοὺς ποιοῦσι

πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω· οὕτω λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλήν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καί μοι ἀπόκρισαι ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοῦναντίον τούτου πᾶν εἷς μὲν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὄν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἱππικοί, οἱ δὲ πολλοί, ἑάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵπων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων; πάντως δήπου ἑάντε σὺ καὶ Ἄνυτος οὐ φῆτε, ἑάντε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελούσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

13. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὦ τᾶν, ἀπόκρισαι· οὐδέν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀποκρίνου, ὦ ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; «οὐ δητα». φέρε δή, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἐκόντα ἢ ἄκοντα; «ἐκόντα ἔγωγε». τί δητα, ὦ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὄν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δη εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἦκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἑάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακόν ἐκὼν

ποιῶ, ὡς φῆς σύ; ταῦτα ἐγὼ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σύ γε κατ' ἀμφοτέρα ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλὰ ἰδία λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δηλον γὰρ ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὃ γε ἄκων ποιῶ· σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μὲν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δηλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελίτην τούτων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς μὲ φῆς διαφθεῖρειν, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δηλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζεις, οὓς ἢ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις, ὅτι διδάσκων διαφθείρω; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζεις εἶναί τινας θεοὺς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὓσπερ γε ἢ πόλις, ἀλλὰ ἑτέρους, καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζεις θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς». ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; «μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε

οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἑμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὕτωςί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὀπωστιοῦν». ἄπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἑμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἑμοὶ γὰρ δοκεῖ οὐτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὑβρεῖ τινὶ καὶ ἀκολασία καὶ νεότητι γράφασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἶνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ: «ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἑμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἑμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἔξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας;» οὗτος γὰρ ἑμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἶποι· ἀδικεῖ Σωκράτης θεοῦς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοῦς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

15. Ἐννεπισκέψασθε δὴ, ὦ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀποκρίναι, ὦ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρητησάμην, μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότῳ τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε, ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀποκρίναι. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; «οὐκ ἔστιν». ὡς ὤνησας, ὅτι μόνος ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ

διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ εἶσιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δὴ τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἦτοι θεοὺς γε ἠγοῦμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὐ. «πάνυ γε». οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἠγοῦμαι, ὡς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγοῦμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ ἠγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἠγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινές ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἠγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἄτοπον εἶη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἠγοῖτο καὶ ὄνων τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἠγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅτι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σὺ τινα πείθοις ἂν καὶ σικιζὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἠγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανὴ ἐστίν.

16. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλὴ μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοὺς, εὖ ἴστε, ὅτι ἀληθὲς ἐστί. καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάνπερ αἰρή, οὐ Μέλητος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἤρηκεν, οἷμαι δὲ καὶ αἰρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στή. ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις· «εἰτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτίθευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν;» ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντίποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἶει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι

τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ μικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττει, πότερον δίκαια ἢ ἀδίκαια πράττει, καὶ ἄνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῶ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασι, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχροῦν τι ὑπομείναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἔκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὕσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι· «ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' Ἔκτορα πότιμος ἐτοῖμος». ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὀλιγόρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, «αὐτίκα», φησί, «τεθναίνην δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης». μὴ αὐτὸν οἶε φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὐδ' ἂν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταπτον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν, οὗ ἐκεῖνοι ἔταπτον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάπτοντος, ὡς ἐγὼ φήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὅτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μὲντ' ἂν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσαγοί τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ

ὄν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἂ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὔειδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἁμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι ἂ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἰκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄδου οὕτω καὶ οἶμαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστὶν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστιν, ἂ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἄνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὅς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἐπειδὴ εἰσηλθόν, οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἂ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἵποτε· ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἄλῳς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἵπομ' ἂν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενός τε ὅτι ἂν αἰεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων, οἷάπερ εἶωθα, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκίμοτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύον, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνην ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυ-

χῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητῆ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθύς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῆ κεκτηῖσθαι ἀρετὴν, φάναι δέ, ὄνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστον ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φραυλότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῶ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρῳ ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωματίων ἐπιμελεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δημοσία. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά· εἰ δέ τις μέφῃσιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἄνυτῶ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάβειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χειρόνος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντὰν ἢ ἴσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς

που μεγάλη κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποι-
εῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτινύ-
ναι. νῦν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυ-
τοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ τι
ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισά-
μενοι· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον
εὕρησете, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον
τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ,
ὑπὸ μεγέθους δὲ νοθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγειροῦσθαι ὑπὸ μύ-
ωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστε-
θεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὅς ὑμᾶς ἐγειρῶν καὶ πείθων καὶ ὄνει-
δίζων ἓνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὄλην παντα-
χοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενή-
σεται, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς
δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμε-
νοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀπο-
κτείναιτε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ
μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι
δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει
δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσατε· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔ-
οικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἑμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνέ-
χεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑ-
μέτερον πρότιεν ἅει, ἰδίᾳ ἕκαστῳ προσιόντα ὥσπερ πατέρα
ἢ ἀδελφὸν προεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ
μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα πα-
ρεκελευόμην, εἶχον ἂν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί,
ὅτι οἱ κατήγοροι, τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγο-
ροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι πα-
ρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν
ἢ ἤτησα. ἰκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς
ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

19. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιῶν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἰτίον ἐστίν, ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπιχωμῶδῶν Μέλητος ἐγράφατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε· τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολόωμην καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν ἐμαυτόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ· οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακολύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχοῦμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθουμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἅμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορητικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἢ φυλῇ Ἀντιοχίς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε· τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἢ

ναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοιμῶν ὄντων ἐνδεικνύμαι με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελυόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾧμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμφάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταπτον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὀτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκεῖνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὕσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾧχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾧχόμεν ἀπιὼν οἴκαδε· καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἐρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὥσπερ χρὴ, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὕτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχορήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὐς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δὲ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμῆ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε

πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἑμαυτὸν ἐρωτῶν, καὶ ἐάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστός γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δὲ τίς φησι παρ' ἐμοῦ πώποτε τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ, ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

22. Ἀλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ' ἐμοῦ χείρουσί τινες πολὺν χρόνον διατριβόντες; ἀκηκόατε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χείρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὗσι δ' οὐ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδὲς. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνουπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὅπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὀτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ καὶ εὐέλεγκτα· εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθορα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὗσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτε τι ξυμβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἶπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθησαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὄρω, πρῶτον μὲν Κρίτων οὔτοςί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατὴρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατὴρ· ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεύς οὔτοςί, Ἐπιγένους πατὴρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι,

Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου —καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκείνός γε αὐτοῦ καταδεηθεῖη—, καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἄδειμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὐτοσί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τούναντίον εὐρήσετε, ὃ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους τῷ διαφθεύοντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἢ ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἶεν δὴ, ὃ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδὸν ἐστὶ ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδειήθη τε καὶ ἰζέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρῶν, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὃ τι μάλιστα ἐλεηθεῖη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλοὺς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας ἀνθαδέστερον ἂν πρὸς με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, —οὐκ ἀξίω μὲν γὰρ ἔγωγε — εἰ δ' οὖν, ἐπειρικῆ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τούτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὃ ἄριστε, εἰσὶ μὲν πού τινες καὶ οἰκείοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὃ-

στε καὶ οἰκειοί μοί εἰσι καὶ υἱεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδιά· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ ἀνθαδιζόμενος, ὧ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρσαλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μὴ, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἔμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀνδρεία εἴτε ἄλλῃ ἡτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἷοσπερ ἐγὼ πολλάκις ἐόρακά τινας, ὅταν κρίνονται, δοκοῦντας μὲν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων ἔσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δοκοῦσιν αἰσχύνῃν τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστε ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετήν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοδοκοῦντας καὶ ὀτιοῦν εἶναι, οὐτ' ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἔλεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκ οὖν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθί-

ζειν ὑμᾶς ἐπισηκεῖν οὐθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μῆτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι μῆτε δίκαια μῆτε ὅσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία πάντως καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουί. σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὁμομοζότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροῖην ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν νομίζω τε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

**Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.**

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονός· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ φόβην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἂν. Μελήτην μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὄφλε χιλίας δραχμᾶς οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν· ἐγὼ δὲ δὴ τίνοσ ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὄνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατη-

γιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνομοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἑμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἰόντα σφύζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα, οἷ ἔλθῶν μῆτε ὑμῖν μῆτε ἑμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἦα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μῆτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενοῦς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθεῖν, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονημώτατος ἔσοιτο, μῆτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν τοιοῦτος ὢν; ἀγαθὸν τι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅ τι ἂν πρόποι ἑμοί· τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτη, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρα παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἴστω ἢ ξυνοριδίῃ ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

27. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπανθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὃ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγεμθα· ἐπεὶ, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλὰς, ἐπεισθητε ἂν· νῦν δ' οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι.

πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἐμαυτὸν γε ἀδικήσειν καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἔρειν αὐτός, ὡς ἄξιός εἰμί του κακοῦ καὶ τιμῆσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακὸν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὴ ἔλωμαί τι ὄν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ δουλεύοντα τῇ αἰεὶ καθισταμένη ἀρχῇ, τοῖς ἔνδεκα; ἀλλὰ χορημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταῦτόν μοι ἔστιν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χορήματα, ὀπόθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμῆσμαι; ἴσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμῆσαιτε· πολλὴ μεντὰν με φιλοφυγία ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταιί μου οὐχ οἰοί τε ἐγένεσθε ἐνεργεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελθόντι τηλικῶνδε ἀνθρώπων ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὡσπερ ἐνθάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

28. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἀγων, ὃ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν;» τοῦτ' ἐστὶ πάντων χαλεπώτατον πείσαι τινὰς ὑμῶν· ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὃν ἀνθρώπων τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποι-

εἶσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγόμενου καὶ ἑμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἔτι ἦτιον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὧ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥάδιον. καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἰθισμαι ἑμαυτὸν ἀξιούην κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἐκτεῖσαι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτεῖσαι, τοσοῦτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσοῦτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμῆσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι τιμῶμαι οὖν τοσοῦτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεοι.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην.

29. Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν. φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίξουσιν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τότε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἴσως με οἴεσθε, ὧ ἄνδρες, ἀπορία λόγων ἐάλωξέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ὄμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὅστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορία μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοι-

αὐτα, οἳ ἂν ὑμῖν ἡδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιῶντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε φήθηεν δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου προᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν. οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανασθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφύγοι καὶ ὄπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἰκετεῖαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον πονηρίαν· θάττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄτε βραδύς ὢν καὶ πρᾶσις ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἳ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὄξεις ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν, οὔτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὔτοι ταῦτα μὲν που οὔτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμοφθεῖν, ὧ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γὰρ εἶμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἄνθρωποι χρησμοφθοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημι γάρ, ὧ ἄνδρες, οἳ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξειν εὐθύς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγὼ φημι· πλείους ἔσονται

ὕμᾱς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε· καὶ χαλεπότεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσιν τοῦ ὀνειδίζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάσθη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἠδέως ἂν διαλεχθῆιν ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουὶ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὐπὼ ἔρχομαι οἱ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλὰ μοι, ᾧ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδείξει ἐθέλω τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ᾧ ἄνδρες δικασταί, —ὕμᾱς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην— θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἢ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ αἰεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ μικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβεβηκέ μοι, ἅπερ ὄρατε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δὴ οἰηθεῖν ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξίοντι ἔωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἔρειν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν οὐτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὐτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώται μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γὰρ μοι τὸ ξυμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον

τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἂν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

32. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλῆ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὕσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἴσθησις ἐστὶν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἰ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινα, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημησαί ἐστὶν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὢ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄδου, ἀπαλλαγείς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὁρφεὶ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις θέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ

ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἶη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὅπου τε ἐντύχομι Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντι- παραβάλλοντι τὰ ἑαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οἶεται μὲν, ἔστι δ' οὐ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἂν τις, ὃ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν ἢ Ὀδυσσεά ἢ Σίσυφον ἢ; — ἄλλους μυρίους ἂν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας· οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἶη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δῆπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρόν, ὃ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπληλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ καταψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὃ ἄνδρες, ταῦτα ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπων, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσιν τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὄνειδίξετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἶονται

τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὸς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρῶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

(ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικὸς)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

Ι. ΣΩ. Τί τῆνικαδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρό' ἔτι ἐστίν;

ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;

ΚΡ. Ὅρθρος βαθύς.

ΣΩ. Θλυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσποτηρίου φύλαξ ὑπακούσαι.

ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καὶ τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἤκεις ἢ πάλαι;

ΚΡ. Ἐπεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αισθανόμενος, ὡς ἠδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἤδιστα διάγοις. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυκτὶ παρεστῶση ξυμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τῆλικούτων ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν.

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις
 συμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία
 μὴ οὐχὶ ἀγανάκτειν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. Ἔστι ταῦτα· ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῶ ἀφίξαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς
 ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι χα-
 λεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ'
 ἂν ἐνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίχεται ἐκ Δήλου, οὐ
 δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίχεται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἤξειν τήμε-
 ρον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ
 καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό, δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν,
 ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὐτοῖον ἔσται, ὦ Σώ-
 κρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

2. ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς
 φίλον, ταύτῃ ἔστω, οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ· τῇ γὰρ που ὑστεραία δεῖ με ἀπο-
 θνήσκειν ἢ ἢ ἀνέλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἤξειν,
 ἀλλὰ τῆς-ἐτέρας· τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐώρα-
 κα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν
 καιρῷ τινι οὐκ ἐγείραι με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνυπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής,
 λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ὦ Σώκρατες,
 ἡμαῖ κεν τριτάτῳ Φθίῃν ἐοίβωλον ἴκοιο.

ΚΡ. Ἄτοπον τὸ ἐνυπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

3. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερηθῆσαι τοιοῦτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' ὄν σε σφύζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιῆσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἳ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένων.

ΣΩ. Ἄλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κριτών, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἳ γὰρ ἐπεικτέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἠγγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθαι, ὥσπερ ἂν προχθῆ.

ΚΡ. Ἄλλ' ὁρᾶς δῆ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σωκράτες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἰοί τ' εἶσιν οἳ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐὰν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ἦ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὦ Κριτών, οἰοί τ' εἶναι οἳ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἰοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, καὶ καλῶς ἂν εἶχε νῦν δὲ οὐδέτερον οἰοί τε οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἀφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιῶσι δὲ τοῦτο ὅ τι ἂν τύχῃσι.

4. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχέτω τάδε, δέ, ὦ Σωκράτες, εἰπέ μοι. ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἳ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχῃσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαιρεῖν ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαν-

τές σε κινδυνεύειν τούτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέη, ἔτι τούτου μείζω· ἀλλ' ἔμοι πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλὰ.

ΚΡ. Μῆτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργυρίον ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντιες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὀρᾶς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χορήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν· εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμίνας ὁ Θηβαῖος· ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάντως ὥστε, ὅπερ λέγω, μῆτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι, μῆτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δύσχερός σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθόν, ὃ τι χορῶ σαυτῷ πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλη εἰς Θεσσαλίαν ἵεναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἔκει ξένοι, οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θεσσαλίαν.

5. Ἐτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρῶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἔξδὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὗς σοὶ ἔξδὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰγήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὃ τι ἂν τύχῃ, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἶκός, τοιούτων, οἷάπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρη ποιεῖσθαι παῖδας ἢ ξυγδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δὲ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμώτατα ἀφρεῖσθαι· χρη δέ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φά-

σκοιντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντός τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδεῖων αἰσχύνομαι, μὴ δόξη ἅπαν τὸ πρῶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρία τινὶ τῇ ἡμετέρῃ περῶχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσηλθεν ἔξοδον μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης, ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτί, ὡσπερ κατάγγελως τῆς πράξεως, κακία τινὶ καὶ ἀνανδρία τῇ ἡμετέρῃ διαπεφευγῆναι ἡμῶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὄρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἢ σοὶ τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὦρα, ἀλλὰ βεβουλεύεσθαι. μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ περῶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

6. ΣΩ. ὦ φίλε Κριτών, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτω χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή. ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ αἰεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἦδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι καὶ τοὺς αὐτοὺς πρᾶξω καὶ τιμῶ, οὓσπερ καὶ πρότερον ὦν ἐὰν μὴ βελτίῳ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐ μὴ σοὶ ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὡσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποῖμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πρότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν

ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατὰδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἣν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἄλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἣ ὁ αὐτός, καὶ ἑάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγὼμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν διὲ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιῆσθαι, τὰς δὲ μὴ τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι· σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρωπεια, ἐκτὸς εἴ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὐριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἢ παροῦσα ξυμφορὰ· σκόπει δὴ οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

ΚΡ. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρησιὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Χρησται δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

7. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἄνηρ καὶ τοῦτο πρῶτων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἣ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὅς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν;

ΚΡ. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δὴ.

ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἣ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ τῷ ἐπαίοντι μᾶλλον ἢ ἢ ξύμψασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διώψωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴ τίς ἐστιν ἑπαῖτων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ὧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδὲν ἔστι τοῦτο;

ΚΡ. Οἴμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

8. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶν διεφθαρομένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἐὰν οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρομένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρομένου, ὧ τὸ ἀδίκον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φανλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἐστίν;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἀλλὰ τιμώτερον;

ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅτι ὁ ἐλαίον περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δὴ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοί τε εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι.

ΚΡ. Δηλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γὰρ ἂν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὁμοῖος εἶναι τῷ καὶ πρότερον καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. Ἀλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ, καὶ καλῶς καὶ δικαίως, ὅτι ταυτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει;

ΚΡ. Μένει.

9. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειραῖσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον καὶ ἐὰν μὲν φαίνεται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἔωμεν ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ὀραδίως ἀποκτινύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῶ τούτων τῶν πολλῶν, ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντες τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιῶντες, κἄν φαινόμεθα ἀδίκαια αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δὲ ὑπολογίζεσθαι οὐτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δέ, τί δρωμέν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πεῖσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρεὶ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ διή τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν. ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκριέσθαι τὸ ἔρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴη.

ΚΡ. Ἄλλὰ πειράσομαι.

10. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη; — ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο — ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκείναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὁλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναί εἰσιν, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ὅρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὅσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ προαίτερα, ὅμως τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὄν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὐ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Θὺ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δέ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασί, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὀπιθῶν πάσῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογήῃς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει, οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευμάτα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι καὶ ἀγωγόμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀσχῆς. Ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλη δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μάλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον ἂ ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ, δίκαια ὄντα, ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον;

ΚΡ. Ποιητέον.

11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς δ' ἐρωτᾶς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· «εἰ-

πέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτω τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατειράφθαι, ἐν ἣ αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθεῖρονται;» τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένον, ὅς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προσιάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι: «ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ;» εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζομεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χοῖσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;» «οὐ μέφομαι», φαίην ἂν. «ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἣ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέειπτον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;» «καλῶς», φαίην ἂν. «εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετρόφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἄτι' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἶει δίκαιον

εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὄν ἐτύγγανεν, ὥστε, ἄπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυλιόμενον ἀντιτύπειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὖ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὃ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρὸς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοῖρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπεῖκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτη παθεῖν ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρῶθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἤτιον τὴν πατρίδα;» τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ;

ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. «Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες», φαίεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, «εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δοῦν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς, ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρόψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἰοί τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιημέναι Ἀθηναίων τῷ βου-

λομένω, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται καὶ οὐδεις ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἐστὶν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ ὅς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τὰς τε δίκας δικάζομεν καὶ τὰλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαιμέν τοῦτον ὁμολογηζέμεν ἔργω ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσει ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τοιγῆ φαιμέν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννητοῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεύσαι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιῶμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρώως ἐπιτατιόντων ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἀφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερον ποιεῖ».

14. «Ταύταις δὴ φαιμέν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴτερο ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥμισυ Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα». εἰ οὖν ἐγὼ εἶπομι· «διὰ τί δή;» ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτουτο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἤρεσκε, καὶ οὗτ' ἐπὶ θεωρίαν πόποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἀπαξ εἰς Ἴσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πόποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναί, ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἤμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἠροῦ καὶ ὁμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς

ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως, ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἡροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πρᾶτεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ὅσας ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι ποῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀποκρίναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργω, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ». τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. «Ἄλλο τι οὖν», ἂν φαῖεν, «ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μὴδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ὡς δὴ ἕκαστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροί οὔτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἢ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι· τίτιν γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐ καταγέλοστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξεληθόν».

15. «Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβὰς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύουσί γέ σου οἱ ἐπιτηδεῖοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπο-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λέσαι, σχεδόν τι δηλον' αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν εἴαν εἰς τῶν ἐγγύιατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε — εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι — πολέμιος ἦξῃς, ὧ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καί, ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέφονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. Ἰσοῖς γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστὶ, σφόδρα που δόξειεν ἂν νεόν γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι πότερον οὖν φεῦξαι τὰς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάζεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος; — τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες, ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον ὄν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σώκράτους ποῦγμα; οἶεσθαί γε χοῖ. Ἰάλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαοεῖς, ἦξῃς δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος; ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἠδέως σου ἀκούθῃεν, ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσποτηρίου ἀπεδιδρασκῆς σκευὴν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν, ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας, ὅτι δὲ γέρον ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκός, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχρῶς ἐπιθυμῆν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους ~~παραβῶν~~ οὐδεὶς ὅς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς; εἰ δὲ μή, ομιλεῖσαι, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐωχοῦμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσσονται; ἄλλα δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκτρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψῃς τε καὶ παιδεύσῃς, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύ-

σωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ ξυνότος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδαιοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν εἰς Θεαταλίαν ἀποδημήσης, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἄδου ἀποδημήσης, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἔστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἷσθαί γε χοίη».

16. «Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μῆτε παιδας περὶ πλείονος ποιοῦ μῆτε τὸ ζῆν μῆτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθὼν ἐξῆς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πρόπτοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένω ἄμεινον ἔσται, ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχροῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακοῦργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἦιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἄδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος, ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς».

17. Ταῦτα, ὦ φίλε εἰταῖρε Κρίτων, εὐ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἢ ἡγή τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἶσι πλέον ποιήσῃς, λέγε.

KP. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἐὰ τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πρόπτομεν ταύτη, ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅτι πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν = ποίαν ἐντύ-
πωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχὴν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγο-
ρῶν μου. — οὖν = ὁπωσδήποτε. — ὑπ' αὐτῶν = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν
τῶν λόγων των. — ὀλίγου = σχεδόν. — ἐπιλανθάνομαι ἑμαυτοῦ =
λησμονῶ, ποῖος εἶμαι. — πιθανῶς = πειστικῶς. — ὡς ἔπος εἰπεῖν =
διὰ τὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατή-
ρησιν. — θαναμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἔκπληξιν διὰ κάτι, τὸ ὁ-
ποῖον λέγει ἢ κάμνει τις. — εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — αὐτίκα =
εὐθύς ἀμέσως. — μηδ' ὁπωστιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο. — εἰ μὴ
ἄρα = ἐκτὸς ἂν ἴσως. — εἰ μὲν τοῦτο λέγουσιν = ἂν πραγματικῶς
αὐτὸ τὸ νόημα ἔχη ὁ λόγος των. — ὁμολογοῖην κλπ. = ὁμολογοῖην
εἶναι ῥήτωρ (δεινός,) [ἀλλ' οὐ κατὰ τούτους (=κατὰ τὰς ἀντιλή-
ψεις αὐτῶν περὶ ῥήτορος). — οὐ μέντοι' ἐνν. ἀκούσεσθε. — ῥῆμα =
φράσις. — ὄνομα = λέξις. — κεκοσμημένος = διηνηθισμένος μὲ ῥητο-
ρικὰ σχήματα. — εἰκῆ λεγόμενα = λόγοι ἀπλοῖ. — ἐπιτυχῶν = τυ-
χαῖος, ἀβίαστος. — εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον
τοῦ δικαστηρίου σας. — πλάττοντι' κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ
τῆδε τῆ ἡλικία, τὸ ὁποῖον = τηλικῶδε ὄντι. — πλάττω λόγους =
τορνεύω τὸ λεκτικόν μου. — καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα. —
καὶ πάννυ' δέομαι. — παρίεμαι = ζητῶ ὡς χάριν. — ἐπὶ τῶν τρα-
πεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοκιστῶν.
νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοποθε-
τημέναι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ἀγορᾶς, ὅπου οἱ ξένοι ἀντήλλασσον τὰ
νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τρα-
πεζῖται, ὅπως ἐλέγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῷ τόκῳ

καὶ ἐδάνειζον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων μὲ ὑπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον.—ἴνα' ἐπίρ.—ὅπου.—ἄλλοθι' πρὸ πάντων εἰς τὰς παλαιστράς, εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χῶρον καὶ ὠρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούουν. — **θορυβῶ** = προβαίω εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας.—ἔχει οὕτωςί τὸ πρᾶγμα = μὲ ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἐξῆς.—**ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίω** = ἀναβαίω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστήριον.—**ἀτεχνῶς** = ὅλως διόλου.—**ἢ ἐνθάδε λέξις** = ἡ φρασεολογία, ποῦ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἡ δικανικὴ γλῶσσα.—**ὥσπερ ἄν. . . ξυνέγνωτε ἄν' ὁ β' ἄν** πλεοναστικῶς.—**φωνή** = διάλεκτος.—**ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην** (= **τέθραμμαί**) = τὰ ὁποῖα ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατρίδα μου.—**καὶ δὴ καὶ νῦν** = οὕτω καὶ νῦν.—**δίκαιον' ὄν.**—**ὁ τρόπος τῆς λέξεως** = ἡ μορφή τοῦ λόγου.—**χείρων . . . βελτίων'** τοῦ συνήθους.—**αὕτη** = αὐτό.

2. **δίκαιός εἰμι** = δικαιοῦμαι' ὁμιλεῖ οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπολογία τοῦ πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας εἶναι τι ἐκτὸς θέματος.—**πολλὰ ἤδη ἔτη** δηλ. κατηγοροῦντες.—**τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον'** ἴδε εἰσαγωγὴν (σ. 8).—**τὰ μετέωρα** = τὰ οὐράνια φαινόμενα.—**φροντιστής** = ἐρευνητής.—**τὰ ὑπὸ γῆς** = τὰ μυστικά τῆς γῆς.—**ὁ ἦττων . . . ὁ κρείττων λόγος** = τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον' οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἔκαυχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἰκανότητα τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττω ἦττω.—**οὐδὲ θεοὺς νομίξειν'** τοιαύτη πράγματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων' ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἄλλο ἢ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο' αὐτὸς ἴσα ἴσα ἔστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τὸν ὁποῖον ἠσχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου.—**κατηγορηκότες εἰσὶ** = **κατηγορήκασι**.—**λέγοντες' ἔνν. εἰσὶ**.—**ἐπιστεύσατε ἄν' ὡς ὑπόθεσις νοητέα** : εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες.—**ἀτεχνῶς' συναπτέον τῷ ἐρήμην**.—**ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον'** ἐστὶ τὸδε.—**εἴ τις κωμωδοποιός'** ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὁποῖος τῷ 423 π. Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Ν ε φ έ λ α ς του τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.—**χρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ** = ἔχω ἐλα-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν.—ἀναπειθῶ= παραπλανῶ.—ἀνέπειθον' περὶ τῆς ἔνοχῆς μου.—ἄπορος=ὁ ἐμβάλλων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος.—ἀναβιβάζομαί τινα= προσάγω τινὰ ὡς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον.—ἀξιῶ= παραδέχομαι.—πολὺ μᾶλλον= πολὺ περισσότερον καιρόν.—εἶεν= ἔστω, ἕως ἐδῶ καλὰ.—διαβολῆ= ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη.—ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ' ὅσον δηλ. ἐπέτρεπεν ἡ κλεψύδρα' ἦτο δὲ ἡ κλεψύδρα δοχεῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερον εἰς τὸν πυθμένα δπάς' διὰ τῶν ὕδων τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐπληροῦτο ἡ κλεψύδρα, τρόπον τινὰ κρυφίως' ἐκ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ δοχείου (κλέπτειν—ὕδωρ). Διὰ τῆς κλεψύδρας ἐκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας ἦτο ἄλλοτε ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἦτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς' εἰς τὰς σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων ἡ ῥοὴ τοῦ ὕδατος διεκόπτετο.—οὕτως γενέσθαι' νὰ ἐξορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην γνώμην.—ἄμεινον' ἢ τὸ μὴ ἐξελέσθαι.—πλέον τι ποιῶ=κατορθώνω κάτι' ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἦτο ἡ ἀγαθὴ γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους.—τοῦτο' ἡ προσπάθεια μου.—ἴτω= ἄς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἄς ἀποβῆ.

3. ἀναλαμβάνω=ἀνασκοπῶ.—πιστεύω τινὶ=στηρίζομαι ἐπὶ τινος.—γράφομαί τινα γραφὴν=ὑποβάλλω ἐγγράφως κατὰ τινος μήνυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα).—ὥσπερ κατηγορῶν=ὅπως ἂν ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγορῶν' διότι ἡ μορφή τῆς κατηγορίας, τὴν ὁποίαν κατωτέρω ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἶναι σχεδίασμα ἰδικόν του, γινόμενον ἐπὶ τῷ βάσει τῶν στοιχείων τῶν διαβολῶν, τὰς ὁποίας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατηγορῶν του.—ἀντωμοσία= ἔνορκος μήνυσις κατὰ τινος (ἴδε εἰσαγωγὴν σ. 7).—ἀδικῶ=εἶμαι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον κίνδυνον.—καὶ περιεργάζεται' ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.—περιεργάζομαι=χάνω τὸν καιρόν μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα.—ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ' εἰς τὰς Νεφέλας. Ἐκεῖ ὁ Σ. παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους «ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα», ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων προσώπων τῆς κωμωδίας τὸν ἐρωτᾷ, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω,

αὐτὸς ἀποκρίνεται : ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ (=περιεργάζομαι) τὸν ἥλιον.—περιφέρομαι = αἰωροῦμαι ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω.—καὶ οὐχ ὡς ... ἐπιστήμην' ἢ πλοκὴ = καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ὡς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν).—μὴ πως = διὰ τὰ μή.—φεύγω δίκην=ὕφισταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας.—ἀλλά' ἔνν. λέγω ταῦτα.—ἐμοὶ γάρ' ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ὡς ἀτιμάζων.—μέτεστί μοι τινος=ἔχω ἰδέαν τινός.—αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ὑμῶν αὐτῶν.—περὶ ἐμοῦ ἄ=ἄ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλὰ γάρ' βραχυλογία' τὸ πλήρες = ἀλλὰ τί δεῖ πλείω λέγειν' καὶ γάρ' ὡς ἐρμηνευθῆ = καὶ πράγματι.—τούτων' δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας.—οὐδέν ἐστιν' ἔνν. ἀληθές.—ἐπεὶ = μολονότι.—Γοργίας ὁ Λεοντίνος' διάσημος σοφιστῆς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχνου ῥητορείας. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἴδρυσεν ῥητορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν του ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλάμβανεν 100 μναῖς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλάμβανον καὶ οἱ ἄλλοι σοφισταί.—Πρόδικος ὁ Κεῖος' κατήγετο ἐκ τῆς γῆσου Κέω (σημερ. Τζιά) ἢ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενα θέματα γλωσσικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετρίας ἀμοιβῆς (1/2, 1, 2, 4, 50 δραχμ).—Ἴππίας ὁ Ἥλειος' διάσημος καὶ οὗτος σοφιστῆς, πλουτήσας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του.—προῖκα=δωρεάν.—σύνειμι=συναναστρέφομαι, μαθητεύω.—τούτους πείθουσιν' ἀντὶ πείθειν (οἷός τ' ἐστί)' ὁ πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον' διότι τούτων ἕκαστος = πάντες οὗτοι.—ἀπολείπω = διακόπτω.—ἐπεὶ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν : καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί.—τελῶ=πληρῶνω.—Καλλία τῷ Ἴππονίου' ὁ Καλλίας ἦτο ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους.—ἦν' παρατ. τοῦ ποιητικοῦ ῥ. ἡμὶ = λέγω' παρ' ἀττικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' ὅς (=οὗτος). ἔχω' μετ' ἀπαρεμφ. = δύναμαι.—λαβεῖν καὶ μισθῶσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῷ, πληρωμῇ.—ἢ προσήκουσα ἀρετῇ=ἢ δεξιότης ἢ ὁποία προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός.—ἀνθρώπινη καὶ πολιτικὴ ἀρετῇ=ἢ ἱκανότης, ἢ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν τέλειον ἄνθρωπον καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην.—πάνυ γε = μάλιστα.—Εὐήνος' σοφιστῆς καὶ ποιητῆς ἀρχούμενος εἰς ὀλίγα δίδακτρα.—μνα' ποσὸν

(ὄχι νόμισμα) 100 δραχμῶν.—έμμελῶς μετ᾽ εἰρωνείας, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξάσῃ τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Εὐθύνο καὶ τοῦ τιμήματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν.—καλλύνομαι=καμαρώνω.—ἀβρύνομαι = τὸ παίρνω ἐπάνω μου.—ἀλλ' οὐ' ἔνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. ὑπολαμβάνω' ἔνν. τὸν λόγον=διακόπτων ἐρωτῶ.—τί ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα=τὶ συμβαίνει μὲ σέ.—περιττὸς=ἐξαιρετικός.—πραγματεύομαι = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι.—ἔπειτα=ἐν τούτοις.—ταυτί' συναπτέον τῷ ὀ λέγων.—ὄνομα' τοῦ σοφοῦ.—ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἔνν. λέγεις' ἡ ἐρώτησις ὑποβάλλεται δῆθεν ὑπὸ τινος τῶν δικαστῶν.—ἀνθρωπίνη· καὶ ἐπομένως ἀπλή.—κινδυνεύω' μετ' ἀπαρεμφ. (εἶναι) = φαίνεται.—τάχα = ἴσως.—ἡ οὐκ ἔχω κλπ. = ἡ, ἂν τοῦτο θεωρηθῆ ὑπερβολή, δὲν ἠξέυρω, πῶς νὰ τὴν χαρακτηρίσω.—φησί' ἔνν. ἐπίστασθαί με αὐτήν.—μέγα τι λέγω=μεγαληγορῶ, λέγω παχιά λόγια.—ἀξιόχρεως=ἀξιόπιστος.—ὕμιν = κατὰ τὴν κρίσιν σας.—ἀναφέρω = ἀποδίδω.—τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς; δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα.—Χαιρεφῶντα' ἀφωσιωμένον ὁπαδὸν τοῦ Σωκράτους.—τὸ πλῆθος=ὁ δῆμος.—ξυνέφυγε τὴν φυγήν' νοεῖται ἡ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγῆ ἐξ Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφανῶν δημοκρατικῶν.—κατέρχομαι=ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα' ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ.).—σφοδρὸς=ἐνθουσιώδης.—ὄπερ λέγω=διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παράκλησιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα ἀνωτέρω.—ἀναιρῶ=χορηγοδοτῶ.—μηδένα σοφώτερον εἶναι' «ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος» ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Πυθίας.—ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ' ὁ Χαιρεκράτης.

6. αἰνίττεται' διότι οἱ χρησμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἦσαν αἰνιγματώδεις καὶ διαφορούμενοι.—θέμις' ἔνν. ἐστίν=ἐπιτρέπεται.—μόγις πάνυ = μετὰ μεγάλης δυσκολίας.—ζήτησις = ἔρευνα.—ἐνταῦθα = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου.—εἶπερ που=παρὰ ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ.—διασκοπῶ τινα=ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἐξονυχιστικὴν ἐξέτασιν.—πάσχω πρὸς τινα = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπω-

σιν παρά τινος.—καὶ διαλεγόμενος=(διασκοπῶν) ἐν τῷ διαλέγεσθαι.—ἔδοξέ μοι· ἀνακολούθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντι ἐνόμισα.—ἀπεχθάνομαι τινι=γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—(τούτου) μὲν=(τούτου) μὴν=ἀσφαλῶς.—ὥσπερ οὖν =ὅπως εἶναι γεγονός.—ἔοικα=δοκῶ.—ἐνταῦθα=κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. τὸ τοῦ θεοῦ=τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ.—σκοποῦντι τὸν χρησμὸν=ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ χρησμοῦ.—ιτέον· ἐνν. ἐστίν· ἐπανάληψις τοῦ κατ' ἰδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους.—νῆ τὸν κύνα· ὁ Σωκράτης, διὰ νὰ μὴ ὀρκίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δι' ἀσήμαντα πράγματα (πρὸβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολήν: οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ), ἐχρησιμοποιοῦ συνήθως εἰς τοὺς ὅρκους του τὰ ὀνόματα ζώων ἢ δένδρων. Ἰδιαιτέρως προσφιλὴς εἰς αὐτὸν ὄρκος ἦτο νῆ τὸν κύνα ἢ νῆ τὸν χῆνα.—ἡ μὴν· ἐπὶ ὄρκων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων =σᾶς διαβεβαιῶ.—ἐπαθόν τι τοιοῦτον = ἔδοκίμασα τὴν ἐξῆς ἀνέλπιστον ἔκκληξιν.—εὐδοκιμῶ=χαίρω ὑπολήψεως.—ἐνδεῆς εἶμι τοῦ πλείστου (τῆς σοφίας)=παρουσιάζω μεγίστας ἑλλείψεις εἰς τὴν σοφίαν.—κατὰ τὸν θεὸν=σχετικῶς μὲ ὅ,τι ἔδογματίσεν ὁ θεός.—ἐπιεικὴς=ἱκανός, ἀνώτερος.—εἶναι· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἔδοξάν μοι.—φρονίμως ἔχω=εἶμαι σοφός.—πλάνη=περιπλανήσεις.—ἐμὴν=ἐμοῦ.—πονῶ=ἐκτελῶ ἄθλον· ἡ μετοχ. πονοῦντος ὑποθετικῆ.—ἀνέλεγκτος = ἀδιαφιλονίκητος.—διθυράμβων· ὁ διθυράμβος ἦτο εἶδος πομπῶδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διούσου κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν.—ἀναλαμβάνω =λαμβάνω εἰς χεῖρας.—μάλιστα πραγματεύομαι=τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας.—διηρώτων ἄν· δηλοῖ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως = ἠρώτων εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν.—ὀλίγου (δεινῶ) συναπτεόν τῷ βέλτιον (τῶν ποιητῶν) ἄν ἔλεγον (εἰ ἠρωτῶντο).—φύσις=φυσικὴ προδιάθεσις.—ἐνθουσιάζω=ἐμπνέομαι ἀπὸ θεῖαν ἔμπνευσιν.—θεόμαντις=θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία).—χρησμοῦδος = ὁ δίδων χρησμούς εἰς στίχους.—τῷ αὐτῷ· δηλ. εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας.—περιγεγονέναι· ἐνν. τῶν ποιητῶν.—περίεμι=ὑπέρευμι=εἶμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργός =τεχνίτης, βιομήχανος.—ἐξεργάζομαι τὴν τέ-

χνην=ἐξασκῶ τὴν τέχνην μὲ ἐπιτυχίαν.—τὰ μέγιστα=τὰ σοβαρώτατα ζητήματα· ἐννοεῖ τὰ πολιτικά.—πλημμέλεια=ἐλάττωμα.—ὕπερ τοῦ χρησμοῦ=ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησμοῦ.

9. ἀπέχθεια=ἀντιπάθεια.—καὶ οἶαι χαλεπώταται=τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἶαι ἂν εἶσαν χαλεπώταται· κατ' ἐννοίαν=καὶ μάλιστα...—χαλεπὸς=ἐπικίνδυνος.—βαρὺς=ἐμπαθής.—τοῦτο=τὸ γνωστὸν· ὁμοίως καὶ κατωτέρω τῷ χρησμῷ τούτῳ.—λέγεσθαι· ὑποκείμεν. ἐγώ.—ὄνομα· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι.—ἐξελέγξω· μὴ σοφὸν ὄντα.—τὸ δὲ=κατ' ἀλήθειαν ὅμως.—τοῦτο· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν ὄρον «σοφός».—οὐδενὸς ἄξιός εἰμι=δὲν ἀξίζω τίποτε.—(ἐγώ) μὲν=(ἐγώ) μήν.—βοηθῶ τῷ θεῷ=θέτω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἦτο γενικὸν αἴτημα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου.—πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἄξιον λόγου=ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικά ἐποφελῶς.—μυρίος=ἀμέτρητος, ἀφάνταστος· διότι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας 5 μνῶν.

10. ἐξετάζω=ἐλέγχω.—ἦ=ἦ διὰ τὴν ἀκρίβειαν.—οὐχ αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀμάθειάν των.—ἀπορῶ=εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν.—ταῦτα=τὰ γνωστὰ προχειρολογήματα.—ὄτι=ὄτι διαφθείρει διδάσκων (ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφατα νομίζειν καὶ ποιεῖν).—φιλότιμος=φιλόδοξος, ἐγωιστής.—σοφοδρὸς=ἐμπαθής.—ξυντεταγμένως=ἀπὸ συμφώνου.—πιθανῶς=κατὰ τρόπον πειστικόν.—σοφοδρῶς=μὲ λύσαν.—ἐκ τούτου=ἀπὸ τὴν ἐμπαθειαν αὐτὴν κινούμενος.—ἀρχόμενος ἔλεγον· κεφ. 2.—οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν=ἐνῶ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις.—ὑποστέλλομαί τι=ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι.—τοῖς αὐτοῖς=διὰ τὸν ἴδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἦτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του).—ὄ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια.—αὕτη ἐστίν=αὐτὴν τὴν προέλευσιν ἔχει.—νῦν=κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν.—εὐρήσετε· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω=ταῦτα ἔστω.—λάβωμεν=ἄς λάβωμεν καὶ ἄς ἐξετάσωμεν.—ἔχει ὧδέ πως· κατ' ἀρχαίαν μαρτυρίαν τὸ κείμενον

τῆς γραφῆς εἶχεν ὡς ἐξῆς· «τάδε ἐγράφατο καὶ ἀντωμόσατο Μέ-
λητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἄλωπεκῆθεν.
Ἄδικεῖ Σωκράτης οὕς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων. ἔ-
τερα δὲ δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους
διαφθείρων. Τίμημα θάνατος». — τὸ ἐγκλημα = τὸ κατηγορητή-
ριον. — ἐν ἕκαστον· κεφάλαιον. — σπουδῆ χαριεντίζομαι = παίζω
μὲ ζητήματα σοβαρά. — ἠφιδίως = μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν. — εἰς ἀγῶ-
να καθίστημί τινα = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα. — σπου-
δάζω = ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ. — ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς = σὲ ἀπασχολεῖ τί-
ποτε ἄλλο. — ἔγωγε = βεβαιότατα. — βελτίους· ἐνν. ἐαυτῶν. — οἱ
νεώτεροι· νοοῦνται οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέ-
ραν αὐτοῦ ἦσαν ἐκκλησιασταί. — μέλον γέ σοι· αἰτιατ. ἀπόλυτος =
ἐπεὶ μέλει σοι (εἰδέναι, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ). — μηνύω =
ἀποκαλύπτω, κατονομάζω. — οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν. — ὦ ἄγαθὲ καὶ
ὠγαθὲ = χρυσέ μου ἄνθρωπε. — βέλτιστε = ἐντιμότητε κύριε. — τί
δὲ δὴ· ἐνν. λέγεις περὶ τοῦδε. — ἄρα = ἴσως. — πάνυ σφόδρα
τοῦτο λέγω = αὐτὸ διακηρύττω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμό-
νων μου. — καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα ὡς τι. — ἦ = ἀλή-
θεια ; — ἵππικὸς = ὁ ἐντριβῆς εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς
ἵππους. — ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους. — χρῶμαι
ἵπποις = παίρνω εἰς τὰ χέρια μου ἵππους. — ἐὰν οὐ φῆτε· ἀντί μὴ
φῆτε· ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διὸς = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διὸς. — ὦ τᾶν = φίλε. —
πάνυ γε = μάλιστα. — οἱ ξυνόντες = ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὁποίων ἔρχε-
ταί τις εἰς συνάφειαν. — καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει· κατὰ τὸ ἀτι-
κὸν δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν
διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑποβάλλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον
ἔρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντᾷ. —
μοχθηρὸς = ἀνήθικος. — ταῦτα· δηλ. τὴν λογικὴν αὐτὴν, ὅτι τόσον
μεγάλον κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως. — τῶν τοιούτων· γενικὴ τῆς
αἰτίας. — εἰσάγειν· τὸν δρᾶστην. — οἶ· ἐπίρρ. = ὅπου.

14. δῆλον δὲ ὅτι· ἐνν. φῆς με διαφθείρειν. — γράφομαι

γραφῆν=καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα.— οὐ ταῦτα λέγεις... διαφθείρω=οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω.— μὲν οὖν· πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα.— μανθάνω=ἐννοῶ.— ἄρα=κατ' ἀκολουθίαν.— τὸ παράπαν=τελείως.— ταύτη=ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο.— Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν ὁ Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας— σημερινὰ Βουρλά—, ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (500-428 π. Χ.) καὶ ἠσχολεῖτο κυρίως μὲ τὰ μαθηματικά καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Ὄριμος τὴν ἡλικίαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π. Χ.), ὅπου ἐξέδωκε τὸ περὶ φύσεως ἔργον του, τοῦ ὁποῦ μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπτυσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη ὁ Μέλητος.— τῶνδε· δηλ. τῶν δικαστῶν.— καὶ δὴ=τότε, ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει.— εἰ πάνυ πολλοῦ· ἐνν. πρῖαιντο=ἂν δεχθῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἡγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς τιμῆς.— δραχμῆς· γενικὴ τῆς ἀξίας.— ἐκ τῆς ὀρχήστρας· οὕτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ βιβλιοπωλεῖα.— ἄτοπος=παράδοξος.— οὐδ' ὁπωστιοῦν=ἄπολύτως καθόλου.— ἄπιστος=ἀπίστευτος.— καὶ ταῦτα μέντοι=καὶ τὸ σπουδαιότερον.— ὑβριστῆς=ὑπερόπτης, ἐξημιμένη κεφαλή.— ἀκόλαστος=θρασύς.— νεότης=νεανικὴ παραφορά.— ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ὕβρει, ἀκολασία, νεότητι.— ἔοικεν· δηλ. ἀνθρώπῳ.— συντίθημι=καταρτίζω.— διαπειρωμένῳ· ἢ μετοχὴ αἰτιολογικὴ=διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ.— δὴ=ὅπως ὅλοι τὸν γνωρίζομεν.— ἐναντία ἐμαυτῷ λέγω=ἀντιφάσκω.— ὥσπερ ἂν· ἐνν. λέγοι τὰ ἐναντία ἑαυτῷ.

15. ξυνεπισκοποῦμαι=ἐξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον).— ἦ=πῶς.— ταῦτα λέγειν· ὅτι δηλ. περιπίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις.— παραιτοῦμαι τινα=ὑποβάλλω πρὸς τινα παράκλησιν.— τῷ εἰθότι τρόπῳ=μὲ τὴν συνήθη μέθοδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἄγνωστα).— μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω=ἄς μὴ φωνασκῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων.— ἱππικὰ πράγματα=ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους.— τὸ ἐπὶ τούτῳ=εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν.— δαίμονας· δαίμονες καλοῦνται κατώτεροι θεότητες, οἱ υἱοὶ θεῶν καὶ ὄχι αὐτοὶ οἱ θεοί.— ὡς ὄνησας (τοῦ δ. δνίνημι)=πόσον μὲ ἠὺχαρίστησες! — μόγις=μόλις, μὲ χίλια

βάσανα.— οὖν = τέλος πάντων.— διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι) = βεβαίω ἐνόρκως.— ἀντιγραφὴ καὶ ἀντωμοσία = γραφή.— τίθημι = θεωρῶ.— ἦτοι = ἢ πάντως.— θεοὶ τινες = εἶδος θεῶν.— αἰνίττομαι ἔδῳ = προβάλλω αἰνίγματα.— ἐκ νυμφῶν* ὡς λ. χ. ὁ Ἄσκληπιὸς ἀπὸ (τὸν Ἄπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα.— ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων* ὡς ὁ Ἡρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας κλπ.— ὦν... λέγονται ἔνν. εἶναι παῖδες.— οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μὴ κατ' ἔννοιαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι.— ἀποπειρώμενος ἡμῶν = ἐπειδὴ ἤθελες νὰ πειραματισθῆς μὲ ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς.)— ἀπορῶ = στεροῦμαι.— ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... οὐδεμία μηχανὴ ἔστι = οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώπων πείθοις ἄν... ἢ πλαγίᾳ ἔρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντὶ ἀπαρεμφάτου.— οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν = δὲν στέκεται λογικῶς ὁ ἴδιος ἀνθρώπος νά.— οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16 δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποδειχθῆ ἀπὸ διεξοδικῆν ἀπολογίαν.— αἰρῶ = καταδικάζω.— ἐάνπερ αἰρῆ = ἂν πράγματι ἔχη τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζῃ.— καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας* ὅπως ὁ Παλαμήδης καὶ ὁ Αἴας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμη λόγον εἰς τὸ κεφ. 33.— δεινὸν = φόβος.— μὴ ἐν ἐμοὶ στή = μήπως τὸ κακὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ.— εἶτα = ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.— ἐπιτηδεύω = καταπιάνομαι, ἀσκῶ.— ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσίμαντος ὠφέλεια.— ἀλλ' οὐ = καὶ ὄχι.— φαῦλος = κατώτερος ἀνθρώπος.— τῶν ἡμιθέων* ἡμίθειοι ἐκαλοῦντο ὄχι μόνον ἥρωες, τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος τῶν γονέων εἶναι θεὸς — ὡς λ. χ. ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος — ἀλλὰ καὶ οἱ ἥρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά.— παρὰ τὸ = ἐμπρὸς εἰς τό.— τὸ αἰσχρὸν = ὁ ἠθικὸς ἔξευτελισμός.— οὕτωςί πως* διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς ὁμηρικοὺς στίχους, τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Θέτιδος καὶ Ἀχιλλέως, ὅτε ἐκείνη μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τῆς ὀδυρομένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου

του Πατρόκλου.— τιμωρῶ τινι τὸν φόνον = ἐκδικοῦμαι τὸν φόνον τινός.— τοι=σοι.— πότμος=θάνατος.— ὁ δὲ=ἐκεῖνος.— κακὸς ὢν = μὲ τὸ στίγμα τῆς ἀνανδρίας.— δίκην ἐπιτίθημί τινι = τιμωρῶ τινά.— ὁ ἀδικῶν=ὁ αἰτίας τοῦ κακοῦ.— κορωνίς ναῦς=ἡ ἔχουσα τὰ ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρύμνην ὄθεν=καμπυλόπρυμνος.— ἄχθος = βάρος.— οὕτω γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀπόκρισιν : οὐδαμῶς.— οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἠθικὴν ἀρχὴν τοῦτο.— μένω = μένω ἀκλόνητος.

17. δεινὰ ἐργάζομαι = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.— ὑμεῖς· διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.— ἐν Ποτειδαίᾳ..., Ἀμφιπόλει..., Δηλίῳ· ἡ Ποτειδαία, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαίμου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐπίσης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως — ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος, — ἡ ὁποία εἶχεν ἀποστατήσει ὁμοίως ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης ὁ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π. Χ.), ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.— ὥσπερ καὶ ἄλλος τις = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.— δεῖν· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ τάττοντος=ὄτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.— ἐνταῦθα = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν.— δέ· πλεοναστικῶς.— δοκεῖν γάρ· ἢ οὐκ οἶδεν = (τὸ γὰρ δοκεῖν ἑαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναι, ἢ οὐκ οἶδεν.— οὐδ' εἰ τυγχάνει=(οὐδεὶς οἶδεν, οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ') οὐδ' εἰ τυγχάνει...— αὕτη = ἐκεῖνη.— ἐπονείδιστος = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἶσθαι εἰδέναι· ἐπεξήγησις.— ἐνταῦθα=εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.— ὅτι οὐκ εἰδῶς· ἐπεξήγησις.— οὕτω = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.— τῶν κακῶν· νοεῖ τὴν ἀπειθειαν εἰς τὴν ἐντολήν τοῦ θεοῦ.— ἃ (= εἴ τινα) μὴ οἶδα· δηλ. τὸν θάνατον.— τὴν ἀρχήν· ἐπίρρ. = καθόλου.— ἤδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.— εἴ μοι εἵποτε = ἂν, ἐπα-

ναλαμβάνω...—ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ᾧτε = ὑπὸ τὸν ὄρον νά.— ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ δηλ. τῷ ἐλέγχῳ.— ἀσπάζομαι = ἀγαπῶ.— φιλῶ τινά = ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον.— ἐνδείκνυμαι = ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.— ἀριστος ἀνδρῶν = ἐξοχώτατος.— εὐδόκιμος = φημισμένος.— ἰσχύς = ἠθικὴ ἐπιβολή, μεγαλεῖον.— φρόνησις = ἡ πνευματικὴ μόρφωσις.— μᾶλλον = τοσούτῳ μᾶλλον.— εἰμὶ ἐγγυτέρω τινὸς γένει = συγγενεῖός πρὸς τινά περισσότερον.— ἰδία καὶ δημοσία = καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὀργανωμένης πολιτείας.— ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά = τότε αὐτὰ (ἡ διδασκαλία μου) ἠμποροῦν νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ.— οὐδὲν λέγω = ψευδολογῶ.— πρὸς ταῦτα = ὡς κατακλειδα (βλων) αὐτῶν.

18. οἷς = τούτοις, ἅ.— βοῶ = φωνάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές.— θεμιτὸν = τὸ συγχορηγούμενον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον.— μεντᾶν = μέντοι ἄν.— μέντοι = τὸ πολὺ πολὺ.— ἐξελαύνω = ἐξορίζω· ἡ δὲ ἐξορία ἦτο ἡ πρόσκαιρος ἢ ἰσόβιος (ἀειφυγία).— ἀτιμῶ = στεροῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων· ἢ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἦτο ἡ γενικὴ ἢ κατὰ πρόσταξιν, τουτέστιν ὀρισμένων μόνον.— που = ἐνδεχομένως.— πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι = κάθε ἄλλο παρὰ ἀπολογοῦμαι.— ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἀπολογοῦμαι = λέγω.— μή τι ἐξαμάρτητε· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβούμενος.— ἢ δόσις = τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἑαυτὸν του).— τοῦ θεοῦ = ὅπερ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο.— ἀτεχνῶς· συναπτεόν τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει.— γελοιώτερον = κάπως ἀστεῖον, ὀλίγον ἀστεία παρομοίωσις.— πρόσκειμαι τῇ πόλει = εἶμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν.— γενναῖος = εὐγενής, ἀπὸ καλῆν ῥάτσαν.— νοθέστερος = ὀλίγον τι νοθρός, δυσκίνητος.— ἐγειρομαι = ξυπνῶ.— μύψ = ἀλογόμυια.— οἷον δὴ = ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως (τὴν ἀλογόμυιαν εἰς τὸ ἄλογον).— τοιοῦτόν τινά = μὲ τοιαύτην περίπου ἀποστολήν.— ὅς· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = διότι καὶ ἐγώ.— πείθω = νουθετῶ.— ὄνειδίζω = ἐπιπλήττω.— προσκαθίζω = (πηγαίνω καὶ) καθίζω πλησίον (τινός).— τάχα· πλεονασμὸς = ἴσως, εἶναι ἐνδεχόμενον.— ἄν· καὶ οὗτος καὶ ὁ ἀμέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἄν) ἀποκτείναιτε.— ἀχθόμενοι = ἐπειδὴ εἴσθε ἐξηρηθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαοκεῖς ἐνοχλήσεις μου).— ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι = ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σηκῶνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ τὸν ὕπνον εἰς τὰ μάτια.— κρούω = καταφέρω πλῆγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπιβάλλω σκλη-

ρὰν τιμωρίαν. — ῥαδίως = με ἑλαφρὰν τὴν καρδίαν. — τοιοῦτος οἶος = τοιοῦτος, ὅστε. — ἐνθένδε = ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός. — οὐκ ἀνθροπίνῳ ἔοικεν = δὲν ὁμοιάζει με ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γίνεται με τοὺς (ἄλλους) ἀνθρώπους. — τὰ ἑμαυτοῦ = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου. — οἱ οἰκείοι = ἡ οἰκογένειά μου. — πράττω τὸ ὑμέτερον = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας. — πείθοντα· ἐνεστὼς τῆς προσπαθείας. — μισθός = ἀμοιβή. — οὕτω· συναπτέον τῷ ἀναισχύντως. — ἀπαναισχυντέω = ἰσχυρίζομαι με ἀσύστολον, κυνικὸν θράσος.

19. ἰδία = κατὰ τὰς ἰδιατέρας ὁμιλίας μου. — πολυπραγμονῶ = ἀσχολοῦμαι με πολλὰ ζητήματα (ἄπερ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον ζολασμοῦ). — ἀναβαίνω εἰς τὸ πλήθος = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας. — θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον· ἐνν. σημεῖον. — δαιμόνιος = ὑπερφυσικός. — ἐπικωμωδῶν = γελοιοποιῶν, θέλων νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, ὅπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί· διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἔπαιξε με τὰς λέξεις θεοῦς — δαιμόνια (οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοῦς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια..). — γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ = ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου. — φωνή τις = ἐν εἶδος φωνῆς· ἡ περιφημος αὐτῇ φωνῇ — τὸ δαιμόνιον, ὅπως τὸ ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης — ἦτο προφανῶς διαίσθησις τις, ἣ ὁποία συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς. — ὅταν γένηται = ὅταν ἐκδηλωθῇ, ὁμιλήσῃ. — τὰ πολιτικὰ πράττω = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικὴν. — ἀπολώλη = ἀπολώλειν. — ὑμῖν = τῷ πλήθει ὑμῶν = εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν. — γνησίως = εὐσυνειδήτως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω τῷ ὄντι. — ἰδιωτεύω = ζῶ μακρὰν τῆς πολιτικῆς. — δημοσιεύω = πράττω τὰ τῆς πόλεως.

20. ὑπεικάθοιμι· ἀόρ. β' τοῦ ὑπείκω = ὑποχωρῶ. — φορτικὸς = ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν. — δικανικὸς = ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν δικανικῶν ῥητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακοῦς· οἱ ἀγορεύοντες δηλ. πρὸ τῶν δικαστηρίων ἀπέφυγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἄσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ ἐξάρουν τὴν δρασίαν των εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον αὐτῶν (ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν

καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.).—**ἀρχὴν ἄρχω** = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑπόυργημα.—**ἐβούλευσα**· τῷ 406 π.Χ. **πρυτανεύουσα**· περὶ πρυτάνεων καὶ πρυτανευούσης φυλῆς ἴδε ἱστορίαν.—**τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας**· βραχυλογία· τὸ πλήρες = **τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας** (=ἐκ τῆς θαλάσσης, ὅπου ἐγένεν ἡ ναυμαχία)· νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινοῦσῶν, συστάδος γήσων παρὰ τὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἡ ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π. Χ., μολονότι δὲ κατ' αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοί, 8 τὸν ἀριθμόν, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, «ὅτι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς», καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρῦτανις — ἴσως ἐπιστάτης, ἦτοι πρόεδρος, τῶν πρυτάνεων — καὶ ἔδειξεν ἑξαιρετικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7).— **τάναντία ψηφίζομαι** = μειοψηφῶ.— **ἐνδείκνυμι**=μηνύω· ἐνδείξεις ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἢ ὑποβαλλομένη μήνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἄμεσος σύλληψις καὶ φυλάκισις.— **ἀπάγω**=ὁδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιῶν δηλ. τὴν νομικὴν προᾶξιν τῆς ἀπαγωγῆς συνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην καὶ ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ἡ ὁποία ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν.— **ῥήτωρ** = πολιτικός.— **κελευόντων καὶ βοώντων** = **βοῇ κελευόντων**.— **δεσμός**=φυλάκισις.= **ὀλιγαρχία ἐγένετο**· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηναίων.— **πέμπτον αὐτὸν** = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων.— **εἰς τὴν θόλον**· ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτῆς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν καὶ συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκαίετο ἄσβεστον πῦρ.— **Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον**· ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν «καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα ἰκανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδέν» κατὰ τὸν

Ξενοφῶντα.—οἶα δὴ...προσέταπτον=τοιαύτας, ὡς γνωστόν, διαταγὰς ἔδιδον.—ἀναπίμπλημι αἰτιῶν = φορτῶνω μὲ κατηγορίας συνειροχῆς εἰς ἐγκλήματα.—εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν = ἂν δὲν εἶναι κάπως χονδροειδῆς (ὑπερβολικῆ) ἢ ἔκφρασις αὐτῆ.—οὐδ' ὅτι οὖν = ποσῶς.—ἄδικον—ἀνόσιον = τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους — τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς θεῖους νόμους.—ἐκπλήττω = πτωῶ.—διὰ ταχέων κατελύθη' μετὰ ὀκτὼ μῆνας, ἤτοι τὸν Σ/βριον τοῦ 403 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φυγάδων.

21. ἄν' εἰς τὸ διαγενέσθαι.—διαγίγνομαι=ζῶ.—βοηθῶ τοῖς δικαίοις = ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον.—πολλοῦ γε δεῖ' διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη.—οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος' ἔνν. διεγένετο, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια.—εἰ πού τι ἔπραξα = ἂν εἰς καμίαν περίστασιν διεχειρίσθην ἀρχὴν τινα.—ἐμεὺς μαθητὰς εἶναι' ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν, τὸν αἰμοβορώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυχοδιώκτην πολιτικόν, τοὺς ὁποίους οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρουσίαζον ὡς ζωντανὰ δείγματα τῆς δλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ ἐμαθῆτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των.—πράττω τὰ ἑμαυτοῦ = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου.—φθινῶ = ἀπαγορεύω, ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἔλατηρίων.—καὶ ἕάν τις...λέγω = καὶ ἕάν κανεῖς ἔχη τὴν διάθεσιν, ἀκούων ὅσα ἐγὼ λέγω, γὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.—τις' συναπτεῖα τῷ τούτων (τῶν ἀνθρώπων).—ὑπέχω τὴν αἰτίαν = φέρω τὴν εὐθύνην.—ὦν' ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε' κεφ. 10.—ἐξεταζομένοις = διὰ τὴν ἐξετάσιν, τὸν ἔλεγχον.—οὐκ ἀηδές' τὸ ἐξετάζειν.—καὶ παντὶ τρόπῳ' δηλ. μὲ τὰς πτήσεις καὶ τοὺς κρωγμοὺς τῶν πτηνῶν (οἰωνοῖς), μὲ τὰς φωνάς, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (φήμαις), μὲ σημεῖα τὰ ὁποῖα προαγγέλλουν κάτι, ὅπως λ.χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (συμβόλοις) καὶ τέλος μὲ τὰς θυσίας.—θεῖα μοῖρα = ἡ θεία πρόνοια.—καὶ ἄλλη θεῖα μοῖρα=καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θείας προνοίας. εἰ δὲ μή' ἀντὶ εἴτε.—οἱ προσήκοντες=οἱ συγγενεῖς.—μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι' τὰ ἀπαρέμματα ἐκ τοῦ χοῦν.—πάντως = πράγματι.—Κρίτων' θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον.—Σφήττιος' ὁ ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς' ἔκειτο

κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί.—**Αἰσχίνου**· τοῦ σωκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ ὁμήρου.—**ἄλλοι τοίνυν οὗτοι**—ἐπὶ πλέον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἐδῶ (=οὗτοι).—**διατριβή**—ἀναστροφή.—**ἐκείνος**· δηλ. ὁ Θεόδοτος.—**οὐκ ἂν καταδεηθείη**· ἔνν. Νικοστράτου μὴ μου καταμαρτυρεῖν.—**Ἀπολλόδωρος**· ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους «τᾶλλα δ' εὐήθης», ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἰδικήν του Ἐπιλόγιαν Σωκράτους.—**ἐγὼ παραχωρῶ**· ἔνν. τοῦ ὕδατος = ἐγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδικῶν ἐκαυνοῖτο, ὡς εἶδομεν (σελ. 63), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμία διακοπή ἐπετρέπετο. Ἐξαιρέσεις ἐγένετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν νόμοι, νὰ γίνον μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅποτε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπηρέτης ἐκράτει τὴν ὥρην τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον ὁ ὁμιλῶν διάδικος νὰ προαγαλῆ τὸν ἀντιδικὸν νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ἂν ἦτο εἰς θέσιν, «ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὕδατι».—**τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας.—**λόγον ἔχοιεν**· μήπως δηλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὄντες διεφθαρμένοι.

23. εἶεν δὴ—ἄς εἶναι τέλος πάντων.—**ἀναμνησθεῖς ἑαυτοῦ**—ἐνθυμηθεῖς, τί ἔκαμεν ὁ ἴδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν.—**εἰ ὁ μὲν**—διότι αὐτὸς μὲν.—**ἀγωνίζομαι ἀγῶνα** = ἐμπλέκομαι εἰς δίκην.—**ἐδεήθη καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς κλπ.** ταῦτα πάντα ἦσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν.—**ἐλεοῦμαι**—προκαλῶ τὴν συμπάθειαν.—**ἄρα**—ὡς ἀποδεικνύουν τὰ πράγματα.—**καὶ ταῦτα**—καὶ μάλιστα.—**ὡς ἂν δόξαιμι**—ὅπως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς.—**ἐννοῶ** = λαμβάνω ὑπ' ὄψει μου, κάμνω σκέψεις.—**αὐθαδῶς ἔχω πρὸς τινά**—κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν λαμβάνω ἀπέναντί τινος ἐχθρικὴν στάσιν.—**αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος.—**αὐτοῖς τούτοις** = ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγῳ τῆς στάσεώς μου).—**τίθεμαι ψῆφον** = δίδω τὴν ψῆφόν μου.—**μετ' ὀργῆς**—ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς, τοῦ πείσματός του.—**οὕτως** = ὑπ' αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας.—**ἀξιῶ**—πιστεύω.—**μὲν**—μὴν—τοῦλάχιστον.—**γὰρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοουμένην φράσιν: καὶ ὁμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι.—**ἐπεικὴς**—φρόνιμος.—**καὶ οἰκεῖοι** πρὸς τὸ ἐμοὶ = καὶ ἐμοὶ οἰκεῖοι.—**αὐτὸ τοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου**· ἔνν. ἔστι μοι = καὶ δι' ἐμὲ ἰσχύει ἀκριβῶς ὁ γνωστὸς στίχος τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσσ. τ

162 κ. ε.).—πέτρα = βράχος (πέτρος=λίθος).—μειράκιον = παλληκίρι.—τρεις· ὁ μεγαλύτερος Λαμπροκλήης καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος.—αὐθαδίζομαι=ἔγω ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν.—ἀτιμάζω τινά = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον.—δόξα = ὑπόληψις, ἀξιοπρέπεια.—καλόν ἐστι = εἶναι τιμητικόν.—τοῦτο τὸ ὄνομα· δηλ. τοῦ σοφοῦ.—ἀλλ' οὖν = τὸ γεγονὸς εἶναι.—δεδογμένον ἐστίν= κρατεῖ ἢ γνώμη.—οἱ δοκοῦντες ὑμῶν = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἡ γνώμη.—τοιούτοι ἔσσονται = θὰ παρουσιάζονται μὲ τοιοῦτου εἶδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ἴκετεύουν τοὺς δικαστῆς) —θαυμάσιος=παράδοξος, ἀλλόκοτος.—ὥστ' ἂν ὑπολαβεῖν = ὥστ' ἂν τις ὑπολάβοι = ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν (= νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν.—Ἀθηναίων· διαιρετική.—ἐν ἀρχαῖς κλπ' ὁ Σωκράτης προφανῶς ὑπαινίσσεται τὸν Περικλέα, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, ὅτι ἡ σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐξελιπάρησε τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἀθρόωσίν της «ἀφείς ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα».—γὰρ=βεβαίως.—τιμαί = τιμητικαὶ θέσεις.—εἰσάγω τὰ ἔλεεινὰ ταῦτα δράματα = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτὰς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν.—ἡσυχίαν ἄγω = μένω ἡρεμὸς καὶ ἀτάραχος.

24. χωρὶς τῆς δόξης=ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως.—καταχαρίζομαι τὰ δίκαια = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου.—δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· συμφώνως πρὸς τὸν ἡλιαστικὸν ὄρκον, ὅστις ἔλεγε: «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῆ δικαιοσύνη καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἔχθρας».—δίκαιος=ἠθικός.—ἴσος = θεαίρεστος.—μέντοι=ἴσα ἴσα.—πάντως = πρὸ πάντων.—φεύγω ὑπὸ τινος = διώκομαι δικαστικῶς ὑπὸ τινος—εἰ πείθοιμι ὑμᾶς· ἔνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια.—πείθοιμι...βιαζοίμην· οἱ ἐνεσιτῶτες τὴν προσπάθειαν.—ἀτεχνῶς· συναπτόεν τῷ κατηγοροίην ἂν ἑμαυτοῦ.—οὕτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα· ὅτι δηλ. εἶμαι ἄθεος.—ἐπιτρέπω = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογία του καὶ ἐπανερχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβαίνουν εἰς ψηφοφορίαν (διαψήφισιν) περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὁποίαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη· μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ νὰ ὀρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινὴν, τῆς ὁποίας ἔκρινεν ἄξιον ἑαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὸ εἶδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγοροῦ ἀντιπροσέτεινεν ὁ κατηγορούμενος ἰδικίην του (ἀγὼν τιμητός). Φαίνεται δέ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων μόνον ποινῶν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν=ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ=εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχη ἀγανάκτησις.—συμβάλλομαι=συντελῶ.—τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων=τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν κατεδικάσθη διὰ 28 ψήφων ἐπὶ συνόλου 501.—οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι· ἔνν. τὸν ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων=ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορὰ.—παρὰ πολὺ=πολὺ μεγάλη.—εἰ μετέπεσον=ἂν ἐξορίπτοντο εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπην· ἡ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγένετο ὡς ἑξῆς· εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο καθίσκοι (εἶδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἦτο χαλκοῦς καὶ ἐκαλεῖτο κύριος—προωρίζετο διὰ τὰς ἀθωωτικὰς ψήφους—, ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἐκαλεῖτο ἄκυρος—ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν ὁποίων ἐλογίζετο ἡ ὑπὲρ τοῦ κατηγοροῦ πλειοψηφία. Εἰς ἑκάτερον τῶν καθίσκων τούτων ἐξορίπτον οἱ δικασταὶ ἀνὰ μίαν ψήφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο· ἦσαν δ' αἱ ψῆφοι αὗται χαλκᾶ δισκάρια, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κάθετον ἄξονα, τὸν ἀυλίσκον, ὅστις ἐξεῖχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου· καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψῆφοι ἔφερον τὸν ἀυλίσκον διάτρητον (ψῆφος τετρασημένῃ), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ πλήρη (ψῆφος πλήρης). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἐγίνετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψῆφον ἔρριπτεν ὁ δικαστὴς εἰς τὸν κύριον καθίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον.—Μέλητον μὲν οὖν καὶ νῦν ἀποπέφευγα = τὸ βίαιος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μελήτου τὸ ἔχω ἀποσείσει ἐκ τῶν ὤμων μου καὶ τώρα ἀκόμη.—ὀφλισκάνω = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον.—μεταλαμβάνω = παίρνω μὲ τὸ μέρος μου.—τὸ πέμπτον τῶν ψήφων· διότι, ἂν κατανεμηθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγορούς, εἰς τὸν Μελήτον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀπτικὸν δίκαιον ὅμως, ὅταν ὁ κατηγορὸς δὲν ἐλάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῦ δικαστηρίου, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. τιμῶμαι τινί τινος· ἐπὶ τοῦ κατηγοροῦ = προτείνω διὰ τινά τι· ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγγο τιμῶμαι ἢ ἀντιτιμῶμαι ἑμαυτῷ τινος.—ὕμιν = διὰ νὰ σᾶς ἱκανοποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας.—τῆς ἀξίας· ἔνν. ποιητῆς.—ἀποτίνω = πληρώνω πρόστιμον.—ὅτι μαθῶν = τί μαθῶν, διότι τί ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου.—οἰκονομία = διοίκησις τοῦ οἴκου, τὸ σπίτι, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον.—δημηγορία = ἡ πολιτικὴ.—καὶ τῶν ἄλλων = καὶ ἀκόμη...—ξυνωμοσίαι = πολιτικοὶ σύλλογοι.—στάσις = στάσις κατὰ τοῦ καθεστῶτος.—ἐπιεικῆς = ἀξιοπρεπής.—ἐνταῦθα = εἰς αὐτὰ (χρηματισμόν, στρατηγίας κλπ.).—οἷ = ὄπου, ποῦ.—μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ· δηλ. τῶν ὑλικῶν συμφερόντων του.—ἑμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαι = φροντίζω διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτίωσίν μου.—αὐτῆς τῆς πόλεως = αὐτῶν τῶν πολιτῶν.—τιμᾶσθαι· ἔνν. ἑμαυτῷ.—καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα.—ἄγω σχολὴν = εὐκαιρῶ.—παρακέλευσις = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετὴν.—οὔτως ὡς = τόσον, ὅσον.—πρυτανεῖον· κεφ. 20 (θόλος).—ἵππων· δηλ. τῶν ἵπποδρομῶν.—ξυνωρίς = ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων.—ξεῦγος = τέθριππον ἄρμα.—νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν· εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὄχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἴγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὀλυμπιονίκαι.

27. ὥσπερ· ἔνν. ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον.—ἀντιβόλησις = παράκλη-

σις (βλ. κεφ. 23).—τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον=τὸ προᾶγμα (δηλ. τὸ τιμᾶσθαι τῆς ἐν προταναίφ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὕτω (τουτέστι δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολικῆν ἐγωισμόν).—ἐκὼν εἶναι=ἐκουσίως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μου.—δειλέγμεθα· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογία (κεφ. 10-24).—ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις· ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις.—μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαδικασία ὄφειλε νὰ περαιωθῆ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεις δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπετρέπετο.—ἀπολύομαι = ἀνατρέπω.—τί δείσας· ἔνν. ἀδικήσω ἑμαυτὸν κλπ.—ἔλωμαι ὧν εὐ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων· συμφυρμὸς δύο συντάξεων: ἔλωμαί (τι) τούτων, ἃ εὐ οἶδ' ὅτι κακὰ ἔστι καὶ ἔλωμαί τι τῶν, εὐ οἶδ' ὅτι (=εἶμαι βέβαιος), κακῶν ὄντων. δεσμὸς = φυλάκισις.—τοῖς ἔνδεκα· οἱ ἔνδεκα ἦσαν ἄρχοντες κληρωτοί, εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συγκατηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδικαζομένων εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὴν φρούρησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ παραπιωμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.—δέομαι· -δοῦμαι=εἶμαι ἐγκάθειρκτος.—ἀλλὰ δὴ=ἀλλὰ μήπως ἐπὶ τέλους.—φιλοψυχία = ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον.—πολίτης = συμπολίτης.—διατριβὴ = φιλοσοφικαὶ ἀσχολίαι.—βαρύτεραι... ἐπιφθονώτεραι· ἢ ὅσον ἐνεργεῖν αὐτάς.—βαρὺς = ἐνοχλητικός.—ἐπίφθονος = μισητός.—ἄρα = φυσικά.—καλός· μετ' εἰρωνείας.—ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμείβομαι = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην.—ἐξελάνομαι = ἀπελάνομαι.—δι' αὐτοὺς τούτους· ἐκ φόβου μήπως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. σιγῶν δέ... ἐξεληθὼν ζῆν· ἢ πλοκὴ = ἐξεληθὼν δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.) οὐχ οἶός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων.—τοῦτο· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἄγειν.—καὶ τῶν ἄλλων = καὶ περὶ τῶν ἄλλων.—ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτι.—τὸ δὲ = τὸ δὲ (κεφ. 27).—ἄνα = ἐπίσης, μετ' ἐν τῆν σειρᾶν μου.—νῦν δέ· ἔνν. οὐ δύναμαι χρημάτων τιμήσασθαι.—μνᾶν· κεφ. 4.—αὐτοὶ δέ· ἔνν. φασίν (ἐκ τοῦ κελεύουσιν).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποινῶν, αἱ ὁποῖαι προετάθησαν παρὰ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον· διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποινὴν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ὁ Σωκράτης ἐπωφελούμενος τὸν ὀλίγον χρόνον, ὁ ὁποῖος ἀπητεῖτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεῖα βιβλία καὶ τὴν περῶσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἕνδεκα, ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου = διότι δὲν μὲ ἀφήσατε νὰ ζήσω ὀλίγα χρόνια ἀκόμη.— ὄνομα ἔχω = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι.— πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς.— τοῦτο· δηλ. ὅτι ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔχετε.— λόγοι = ἐπιχειρήματα.— ἀλίσκομαι = ; (κεφ. 16).— ἅπαντα ποιῶ καὶ λέγω = χρησιμοποιοῦν κάθε μέσον.— δίκη = καταδίκη.— τόλμα = θράσος.— τότε· δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας.— ἐκείνως· κατόπιν παρακλήσεων καὶ ἰκεσιῶν καὶ θρηνῶν καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός.— ἀλλά· ἔνν. σκοπεῖσθε.— δεινός = γεμῆτος ζωῆν, ἀκμαῖος.— ὄξυς = εὐκίνητος.— ὀφλισκάνω δίκην θανάτου = καταδικάζομαι εἰς θάνατον.— ἐμμένω τῷ τιμήματι = μένω μὲ τὴν ποινὴν μου.— μετρίως = δεθῶς.

30. τὸ μετὰ τοῦτο = τὸ μέλλον.— χρησιμῶδω = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον.— ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς.— ἢ οἶαν = ἢ τοιαύτην, οἶαν.— τὸ δὲ = ἀλλά.— πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται = αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι κατὰ πολὺ διαφορετικαί.— κατέχω = συγκρατῶ.— χαλεπός = ἐνοχλητικός.— ἐπέχω = ἐμποδίζω.— τινὰ = ἄλλους τινάς.— ἢ ἀπαλλαγῆ = ἢ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς.— δυνατός = ἀποτελεσματικός.— καλός = τίμιος, ἠθικός.— κολούω = ἐμποδίζω.— ἀπαλλάττομαι = σᾶς ἀφήνω ὑγιαν, σᾶς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονός ἐπράγμα = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης.— οἱ ἄρχοντες· δηλ. ὁ ἄρχων βασιλεὺς, ὅστις ἔπρεπε νὰ καταχωρίσῃ εἰς τὰ οἰκεῖα μητροῦα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα.— οἷ = ἐκεῖσε, οἷ.— ἀλλὰ παραμείνατε = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε.— διαμυθολογήσαι πρὸς ἀλλήλους = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδηλῶν, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων.— τὸ ξυμβεβηγὸς = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια.— τί ποτε νοεῖ = ποίαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων.— ὦ ἄνδρες δικασταί· πρώτην φορὰν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταί — ὁ Μέλητος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἐχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς (κεφ. 14)—, διότι μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀθροικτικὴν πῆφον, κρίνει ἀξιόους τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένευμαν τὸ δίκαιον.— μαντικὴ = προφητικὴ φωνή.— πυκνή... ἦν.— συχνὰ πυκνὰ ἠκούετο.— ἐναντιουμένη· ἡ μετοχὴ συναπτεῖα τῆ ἦν.— ἔωθεν = πρῶί.— πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περιστάσεις.— λέγοντα μεταξύ = εἰς τὸ μέσον τῆς ὁμιλίας μου, ἐκεῖ ποὺ ὁμιλοῦσα.— περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν = κατὰ τὴ διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.— οὐκ ἔσθ' ὅπως = καθόλου.— οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = ἀσφαλῶς.— ἀγαθόν τι πράττω = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. ἐννοῶ = ἐξετάζω καὶ ἀποσαφῶ.— τῆδε = καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς πλευρᾶς.— αὐτό· δηλ. ὁ θάνατος.— οἶον μὴδὲν εἶναι = τοιοῦτόν ἐστιν, οἶον μὴδὲν εἶναι = ἐν εἶδος ἀνυπαρξίας.— κατὰ τὰ λεγόμενα· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τοῦ Ἡσίοδου, οἱ ὅποιοι ἐδίδασκον, ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον.— μεταβολή... τοῦ τόπου = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς.— τοῦ ἐνδένδε = τοῦ ἐνθάδε.— καὶ εἴτε = καὶ λοιπὸν ἐὰν μὲν.— αἴσθησίς ἐστιν· ὑποκείμενον ὁ θάνατος.— εἴ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν· ἡ πλοκὴ = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαραθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... ταύτῃ τῇ νυκτί, πόσας... οἶμαι εὐρεῖν ἂν αὐτὸν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ

νύκτας.—ἀντιπαρατίθημί τινι=συγκρίνω πρὸς τι.—καταδαρθά-
νω=κατακλίνομαι, κοιμῶμαι.—μὴ ὄτι=ὄχι μόνον.—ιδιώτης=κοι-
νὸς ἄνθρωπος.—εὐαρίθμητος=ὀλιγοστός, ὁ μετρούμενος εἰς τὰ δά-
κτυλα.—ὁ πᾶς χρόνος=ὀλόκληρος ἢ αἰωνιότης.—οὕτω δὴ=ὕπ' αὐ-
τὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις.—ἄρα=τάχα.—Μίνως καὶ Ῥαδά-
μανθυς· υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης· ὁ Μίνως ἐβασίλευσε τῆς Κρή-
της καὶ ἐθανυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης·
ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρὸς του ἀνὰ πᾶν ἕνατον ἔτος ἐνεπνέετο ὑπ'
αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του.
Λόγῳ τῆς δικαιοσύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφὸς του
Ῥαδάμανθυς, κριτὴς τῶν ἐν Ἄδῃ νεκρῶν.—Αἰακὸς καὶ Τριπτόλε-
μος· ὁ πρῶτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐθανυμάζετο, ὡς ὁ Μί-
νωσ, διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, χάρις εἰς τὴν
ὁποίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαστὴς εἰς τὸν Ἄδην· ὁ δεύτε-
ρος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνος Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν
Ἀθηναίων, καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἠθικὴν τά-
ξιν εἰς τὴν κοινωνίαν.—καὶ ἄλλοι ὅσοι = καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους
ὅσοι.—φαῦλος=ἀσήμαντος, ἄσχημος.—Ὀρφεύς, Μουσαῖος, Ἡσίο-
δος· ὁ Ὀρφεύς καὶ ὁ Μουσαῖος ἦσαν θρησκευτικοὶ ποιηταὶ καὶ μουσι-
κοί· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομηρικὸς χρόνους. Ὁ
Ἡσίοδος εἶναι περισσότερον ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀκμάσας τὸν 8ον
αἰῶνα π.Χ. Ἐυσστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ
ἔπους του, τῆς Θεογονίας, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς δι'
ἄλλου ποιήματος, τῶν Ἔργων καὶ ἡμερῶν.—ἐπὶ πόσω ἂν τις
δέξαιτ' = πόσα θὰ ἐδέχετο νὰ πληρώσῃ κανεὶς.—ἐπεὶ=καὶ γάρ.—
ἔμοιγε καὶ αὐτῷ = δι' ἐμὲ ἴσα ἴσα.—Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι· καὶ
οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἦρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἄδικον
κρίσιν. Ὁ Παλαμῆδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστὸς ἦρωες καὶ διὰ
τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσ-
σεῶς, ὅτι εὗρίσκετο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρῶας καὶ ἐθανατώθη
ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως
τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, ὁ ἀνδρειότερος μετὰ τὸν Ἀχιλλεῖα Ἀχαιοίς,
ἐπειδὴ ἐθεώρησε τὸν ἑαυτὸν του ἠδικημένον, διότι τὰ ὄπλα τοῦ φονευ-
θέντος Ἀχιλλεῶς δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ἀλλ' εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα, ἠτύ-
κτόνησε.—οὐκ ἂν ἀηδὴς εἶη· ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ θαυμα-
στη ἂν εἶη.—καὶ δὴ τὸ μέγιστον· ἐνν. ἐστὶ τότε (δηλ. διάγειν ἐξε-

τάζοντα καὶ ἐρευνῶντα).—**Σίσυφον**· ὁ Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἦτο ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυλίῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν Ἄδῃ ὄρους μέγαν λίθου, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἕως ἐκεῖ ἐπάνω· μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα, τοῦ διέφευγε καὶ ἐκυλίετο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.— **ἀμήχανον εὐδαιμονίας**—ἐξαιρετικὴ εὐτυχία.—**τούτου ἔνεκα**· δηλ. τοῦ ἐξετάζειν.

33. καὶ ἔν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές—καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμοὺς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.—**τὰ πράγματα** = ἡ τύχη.—**τὰ ἐμὰ** = ἡ λύσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις μου.—**ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου** = τυχαίως.—**πράγματα** = αἱ ταλαιπωρίαι, τὰ βιάσανα τῆς ζωῆς.—**οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου** = δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι εἶχον τὰς ἰδικάς μου ἀντιλήψεις περὶ θανάτου.—**μέντοι**· δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν ὁποίαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.—**πρότερον** = περισσότερον.—**δίκαια πεπονθὼς ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν** = θὰ ἔχω τύχει δικαίας ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγφ τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς υἱοὺς του).—**ἀλλὰ γάρ**· βραχυλογία· τὸ πλήρες = **ἀλλὰ παύομαι καὶ γάρ**.

ΚΡΙΤΩΝ

1. **τηνικάδε**=τοιούτην ὥραν, τόσον πρῶι.— **ἔτι**=πλέον.— **πά-
νυ μὲν οὖν**=καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαιότατα.— **πηνίκα μάλιστα** =
ποία ὥρα περὶ του.— **ὄρθρος**· ἐκαλεῖτο ὄρθρος ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὸ
μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς.— **βαθὺς** λέγεται ὁ ὄρθρος, ὁ ὁποῖος
ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα, ἢ βαθειὰ αὐγή, ὅπως λέγομεν σήμε-
ρον.— **θαυμάζω** = ἀπορῶ.— **ὅπως ἠθέλησε**· ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης
πῶς ἐπετρόπη ἢ εἴσοδος εἰς τὸν Κρίτων, διότι τὸ δεσποτικόν δὲν
ἦνοιγε πρῶι.— **ὑπακούω**· ἐπὶ θυρωροῦ=ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα
καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν.— **ξυνήθης** = σχετικός, γνωστός.— **διὰ τὸ
πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν**· ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσκέφθη τὸ δεσπο-
τικόν κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 11).— **καὶ τι καὶ εὐε-
ργέτηται ὑπ' ἐμοῦ**· ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ συνήθης ἐστὶ καὶ εὐ-
εργέτηται, ὁ δεύτερος εἶναι ἐπιδοτικῶς=οὐ μόνον συνήθης ἐστὶ, ἀλλὰ
καὶ εὐεργέτηται=προσέτι καί...— **ἄρτι**=ταύτην τὴν στιγμήν.— **ἐπι-
εικῶς πάλαι**=ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσην ὥραν, πού ἦλθα.—
εἶτα· ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῖ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν=καὶ ὕστερα.—
ἐπεγείρω = ἐξυπνίζω (διὰ τινὰ σκοπόν).— **οὐδ' αὐτὸς** = οὐδ' ἐγὼ
αὐτός.— **οὐ μὰ τὸν Δία... οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠθέλων...** = ὄχι μὰ τὸν
Δία, οὐδ' ἐγὼ θὰ ἠθέλα νὰ εὐρίσκομαι εἰς τόσην ἀγρυπνίαν καὶ λύ-
πην—εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι—, πολὺ δὲ ὀλιγότερον νὰ τὴν
μεταδώσω καὶ εἰς σέ.— **αἰσθάνομαι**=βλέπω.— **ὥς**· εἰδικός.— **δὴ**=
ἤδη.— **τρόπος**=τάξις, τὴν ὁποίαν τηρεῖ κανεὶς εἰς τὸν βίον του, χα-
ρακτήρ. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Σ. ἦτο εὐθυμός.— **ὥς ῥαδίως αὐτὴν καὶ
πράως φέρεις**· ἐπεξηγήσεις εἰς τὴν γεν. τοῦ τρόπου.— **πλημμελὲς**=
ἀνάρμοστον.— **ἀγανακτεῖν**· ὑποκ. τινὰ ἢ ἐμέ.— **τηλικούτον ὄντα**·
ὁ Σωκράτης ἦτο τότε 70 ἐτῶν.— **ἀλίσκομαι**=περιπίπτω.— **οὐδέν·
ἐπίρρ.**=οὐδόλως.— **ἐπιλύεται ἢ ἡλικία**=ἐμποδίζει ἢ ἡλικία.— **τὸ
μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν**· εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ ἐπιλύεται=ὥστε
νὰ μὴ ἀγανακτοῦν.— **τύχη**· μέση λέξις σημαίνουσα εὐτυχίαν καὶ δυσ-
τυχίαν.— **ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ.— **ἀλλὰ τί δή... ἀφίξαι**· ἐπανέρ-
χεται εἰς τὰ προηγούμενα=ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον)
διὰτὶ τέλος πάντων ἔχεις ἔλθει.— **χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν**· συνωνυ-

μία.—χαλεπός=δυσάρεστος.—φέρων' ένν. ἀφίγμαι.—ἐπιτήδειοι = φίλοι' ἀλλαχού λέγονται ἑταῖροι, γνώριμοι, συνόντες.—έν τοῖς βαρύτατ' ἄν ἐνέγκαιμι' τὸ πλήρες=έν τοῖς φέρουσι βαρέως ἐγὼ βαρύτατ' ἄν ἐνέγκαιμι.—τίνα ταύτην' δηλ. φέρεις' τὸ πλήρες' τίς ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία, ἣν φέρεις.—τὸ πλοῖον' ἡ Δηλιάς ναῦς, ἡ ὁποία ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστῶν.—οὐ τοι=ὄχι βέβαια.—δῆ=ἦδη.—(δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μὴν = ἀσφαλῶς.—ἐξ ὧν = ἐκ τούτων ἄ...—ἦκοντες ἀπὸ Σουνίου' εἰς τὴν εὐλίμενον παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δίλου, ἐμποδιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατευθυνθῆ εἰς Πειραιᾶ.

2. τύχη ἀγαθῆ = ἡ ὥρα ἡ καλή.—ταύτη' ἐπίρρ. = οὕτως.—γάρ=βεβαίως.—που=ἄν δὲν ἀπατώμαι.—γέ τοι δῆ = βεβαίως.—οἱ τούτων κύριοι' δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε Ἐπολογ. κεφ. 27).—τῆς ἐπιούσης ἡμέρας' ἔννοεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κρίτων εἶπε δις τήμερον. Ἐπειδὴ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν διελέγοντο, ἦτο ὄρθρος βαθὺς καὶ δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη ἡ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης ὀρθῶς τὴν ὠνόμασεν ἐπιούσαν.—τῆς ἑτέρας' ἦτοι τὴν ἐπομένην.—ταύτης τῆς νυκτός' γενικὴ τοῦ χρόνου.—κινδυνεύεις' μετ' ἀπαρεμφάτου=φαίνεται.—έν καιρῷ τινι' τὸ τινι' πρὸς ἐπίτασιν = εἰς πολὺ κατάλληλον ὥραν.—καλῆ—εὐειδής' τὸ πρῶτον γενικώτερον (=μὲ ὠραῖον παρουσιαστικόν) τοῦ δευτέρου, τὸ ὁποῖον λέγεται ἐπὶ τοῦ προσώπου μόνον.—λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα' ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευκὸν θεωρεῖται χρῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς χαρᾶς δηλωτικόν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος.—καλέσαι με καὶ εἰπεῖν' ἡ μὲν κλῆσις ἦτο τὸ «ὦ Σώκρατες», ὁ δὲ λόγος ὁ παρατιθέμετος ὁμηρικὸς στίχος «ἤματι κλπ.—ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο' ὁ στίχος οὗτος ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς Ἰλιάδος (I 363), ὅπου ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπειλεῖ, ὅτι θὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὐστόχως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὰς λέξεις τοῦ Ἀχιλλέως, μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατριδα του, περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅστις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζώην, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀληθῆς πατρίς.—Φθίην ἐρίβωλον αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ ποιηταῖς ἄνευ προθέσεως.—ἐρίβωλος καὶ ἐριβῶλαξ=εὐφορος.—ἄτοπον = παράδο-

ἔχον.—ἐναργῆς=φανερός.—μὲν οὖν = καὶ ὅμως, ἀλλ' ὁπωσδήποτε.

3. Μίαν γε (ἐναργῆς) = καὶ πολὺ μάλιστα.— ὦ δαιμόνιε· ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαυμάσιε. — ἔτι καὶ νῦν πείθου· ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπαθείας νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ' αὐταὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι.—χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερῆσθαι = πρὸς τὸ ἔστερῆσθαι σοῦ.—ἀμελήσαι· ἔνν. τούτου.—δόξα = γνώμη.—ἡμῶν προθυμουμένων· ἔνν. ἐξάγειν= εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμεν πρόθυμοι· ἔννοεῖ ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητάς του Σιμίαν καὶ Κέβητα, ἴσως καὶ ἄλλους.—ὦ μακάριε Κρίτων· φιλόφρων προσφωνήσις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε...—οἱ ἐπιεικέστατοι = οἱ χρηστότατοι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολλούς, τὸν ὄχλον).—ἡγήσονται... οὕτω πεπραχθαι, ὡσπερ ἂνπραχθῆ= θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν προᾶξίν μας τὸν ἀληθῆ ἢ αὐτῆς χαρακτηρισμόν. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἦτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μὲν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τοῦναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχροῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχροῶς.— αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ = ἡ ἰδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.—ἐν αὐτοῖς = ἐνώπιον αὐτῶν.—εἰ γὰρ ὄφελον... οἰοί τε εἶναι = μακάρι νὰ ἤμποροῦσαν.—νῦν δὲ οὐδετέρα οἰοί τε· ἔνν· εἰσὶν ἐξεργάζεσθαι.—οὔτε γὰρ φρόνιμον κλπ' ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην· ἐκ τούτων δὲ οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πολλοὶ· ὁ δὲ θάνατος, τὸν ὅποιον ἔχουν τὴν δύναμιν οὗτοι νὰ ἐπιβάλλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. προμηθέομαι· μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχουσιν· πᾶς πολίτης ἀθηναῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν δικαστῶν ἦτο δύσκολος ὁ διαφωτισμός των περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἐξηρητάτο ἀπὸ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα τοῦ κατηγοροῦ, οὐδεὶς ἦτο ἀσφαλῆς, οὐδ' ὁ ἀθωότατος, ὅτι θὰ διέφευγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημιουργήθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ ὅποιοι

ἐξεβίαζον τοὺς εὐπορωτέρους πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπάρκτῳ ἐγκλήματι διὸ οἱ πολῖται ἐξηγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειάν των παρὰ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.—ἐκκλέπτω = κρυφίως ἐξάγω, φυγαδεύω.—οὐσία = περιουσία.—ἄλλο τι παθεῖν· δηλ. φυλάκισιν, ἐξορίαν, θάνατον.—ἔασον αὐτὸ χαίρειν· δηλ. τὸ φοβεῖσθαι = ἄφησέ το νὰ πάη εἰς τὸ καλόν, μὴ τὸ βάζης καθόλου εἰς τὸ μυαλό σου.—ἡμεῖς δίκαιοί ἐσμεν· ἢ προσωπικὴ σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = δίκαιόν ἐστὶν ἡμᾶς σώσαντας...—καὶ ταῦτα... καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ μὲν τοῦ ταῦτα ὑποδηλοῦνται τὰ χρήματα, διὰ δὲ τοῦ ἄλλα πολλὰ τὰ ἄλλα κολύματα, τὰ ὁποῖα ὁ Σωκράτης ἐξέθεσεν εἰς τὴν Ἀπολογία.—ὡς εὐτελεῖς=πόσον μικροπραεῖς.—ἐπ' αὐτοὺς=πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτοὺς = διὰ νὰ βουλώσωμεν τὸ στόμα των.—ξένοι οὗτοι· τὸ οὗτοι ὡσεὶ νὰ ἦσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδείκνυε=νά...—ἐπ' αὐτὸ τοῦτο· ἐπὶ τὸ ἐξαγαγεῖν σε ἐνθένδε.—Σιμίας καὶ Κέβης· ἀμφοτέρω ἦσαν Θηβαῖοι φίλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.—μῆτε ἀποκάμης σαυτὸν σώσαι· τὸ ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ' ἡμῖν = ἀπὸ κόπον παύω νὰ κάμνω τι=διστάζω.—ὁ ἔλεγεσ ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 27.—δυσχερὲς μοι γίνεταί τι=μὲ δυσκολεύει τι.—ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις... ὅτι χρῶσασαυτῷ· εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ ἀνωτέρω ὁ ἔλεγεσ... = ὅτι δὲν θὰ ἤξευρες, τί νὰ κάμης τὸν ἑαυτὸν σου, τί νὰ γίνης.—ἀγαπῶ τινα=περιβάλλω τινὰ μὲ σεβασμόν.—ξένοι· οὕτω καλοῦνται φίλοι ἄλλοδαποί, τῶν ὁποίων καθῆκον ἦτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώραν των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεών του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὕβρεως.

5. οὐδὲ δίκαιον.. σαυτὸν προδοῦναι· ἢ σύνταξις : δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πρᾶγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι.—προδίδωμι ἑμαυτὸν = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.—ἐξὸν σωθῆναι = εἰ καὶ ἔξεστί σοι σωθῆναι.—διαφθείρω = ἐξοντώνω.—τοὺς υἱεῖς· ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 23.—οἰχῆσει καταλιπὼν = θὰ τοὺς ἀφήσης καὶ θὰ φύγης παράκαιρα.—τὸ σὸν μέρος=ἄσπον ἐξαριᾶται ἀπὸ σέ.—ὅτι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι = θὰ εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποίαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἢ τύχῃ = θὰ ἀκολουθήσουν τὴν φορὰν τῆς τύχης· τὸ πρά-

ξουσι, ἄν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην κατάστασιν). — περὶ τοὺς ὄρφανούς· ἦτοι οἱ παῖδες τοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ ἐγκατελείποντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐκληροδοτοῦν εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἦτο ἀσήμαντος (πόση;). — ὀρθυμότατα = ἀναπαυτικώτατα. — ταῦτα αἰρεῖσθαι· τὸ ὑποκ. τινά. — ἅπαν τὸ πράγμα τὸ περὶ σὲ = ὅλη ἡ ἀφορῶσα σε ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω : ἡ εἴσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος). — ὡς εἰσῆλθεν = ὅτι... — ὡς ἐγένετο = ὅπως... — ὁ ἀγὼν τῆς δίκης = ἡ διεξαγωγή τῆς δίκης. — καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί.. δοκεῖν = καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἐξῆ τὴν ἐντύπωσιν ὁ κόσμος. — ὡσπερ κατάγγελος τῆς πράξεως = τὸ κορυφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποιήσεως τοῦ ὅλου δράματος. — κακία = ἀμέλεια, κακοριζικία. — διαπεφευγέναι· ὑποκείμεν. τὴν σωτηρίαν σου. — εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν = ἄν ἀξίζαμεν κάτι. — ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἦ = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ ὄνειδος, ἠθικὴν ἔκπτωσιν. — μία δὲ βουλή (ἔστω) ἔνν. ποιεῖν ἅ ἐγὼ λέγω. — οὐκέτι οἶδόν τε· πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ προθυμία σου = ὁ πρὸς σωτηρίαν μου ζῆλός σου. — ἀξία· ἔνν. ἐστί. — εἰ δὲ μή... ἔνν. εἴη ἡ προθυμία σου μετὰ τινος ὀρθότητος, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα (ἔστιν), ὅσῳ μείζων (ἔστιν). — χαλεπός = ὁ δυσκοινομήτος, ὁ δυσκόλως ἱκανοποιούμενος. — τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς κανέν ἄλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὰ ἐμὰ εἶναι τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἐγὼ μου· δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα συνήθως διηρεῖτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικὸν μόνον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ. — ἐκβάλλω = ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, ὅπως λέγομεν σήμερον. — τύχη· κεφ. 1. — οὐ μὴ ξυγχορήσω· μέλλ. = δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδώσω. — οὐδ' ἂν πλείω... ἡμᾶς μορμολύττητα· τὸ πλείω σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμενον. — μορμολύττομαι· ἀποθ. = ἐκφοβῶ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως Μορμώ· ἡ δὲ Μορμώ ἦτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ γυναῖκες καὶ μητέρες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιὰ. — ἐπιπέμπω = ἐπισηίω. — μετριώτατα = ὀρθότατα. — ἀνα-

λαμβάνω=ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἐδῶ τὸ καταλειφθὲν εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφορᾶς, ἀνάληψις δὲ ἡ ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἃν ἦσαν ὀρθὰ ἢ ὄχι.—ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου=ὅτι μάλιστα, τοῦ κάκου, διὰ τὸ νὰ γίνεταί συζήτησις. Τὸ ἔνεκα λόγου εἶναι ἐπεξηγήσις τοῦ μάλιστα, ἢ δὲ φράσις «ὁ λόγος ἐγένετο ἔνεκα λόγου» εἶναι λογοπαίγνιον γινόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος.—ὡς ἀληθῶς=τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι.—ἐπισκοπέομαι=ἐξετάζω.—ὥδε ἔχω· ἀνωτέρω ἦδε ἢ τύχη γέγονε=ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκομαι.—ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν=ὑπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἄξιον λόγου.—ὅσα γε τάνθρώπεια=καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ ὕγιης συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην).—οὐκ ἂν σε παρακραοῦσι=δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὲ παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς.—δόξα=δοξαασία.

7. φέρε δὴ=ἔλα τώρα.—τὰ τοιαῦτα· δηλ. τὰ ἐπόμενα.—γυμναζόμενος· ἐπεξηγήσις.—τοῦτο πράττων=ἔχων τοῦτο ὡς κύριον ἔργον.—ιατρός· ὅστις καθώριζε τοὺς ὄρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζομένων.—παιδοτρίβης· διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια· οὗτος ὄφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τί ἕκαστος ἔπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τί νὰ ἀσκῆται ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεών του.—ἐπιστάτης=ὁ ὠρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπὶ τίνος ἔργου, ὁ ἐπιμελητής.—ἐπαῖω=εἶμαι βαθὺς γνώστης.—ἔστι ταῦτα· ἔνν. ἀληθῆ.—εἶεν· ἐπίρρ.=ἄς εἶναι, ἕως ἐδῶ καλά.—ἀτιμάζω=περιφρονῶ.—πῶς γὰρ οὐ· δηλ. πείσεται κακόν.—ποῖ τείνει=ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ἢ εἰς ὄλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.—καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος· δηλ. τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται).—δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσιν· εἶναι ἢ ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρω συνθέτου ἔρωτήματος.—οὕτως· ἔνν. ἔχει.—διέρχομαι=ἀναφέρω λεπτομερῶς.—ᾧ=τούτῳ γάρ.—ἐγίγνετο... ἀπώλλυτο· ὁ λέγων μεταθέτει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ παρελθὸν καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ὡς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὄλον ὡς ἐξῆς· ὁ τῷ μὲν δικαίῳ εὐρίσκετο βέλτιον γινόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. τὸ ὑγιεινόν. . τὸ νοσῶδες ἄντι τῶν ἀφρημένων (πρὸβλ. καὶ κατωτέρω «τὸ ἄδικον... τὸ δίκαιον». — που = ἂν δὲν ἀπατώμαι. — μοχθηρὸς = ἐλεεινός, ἄθλιος. — διεφθαρμένος = ἐξηντημένος. — λωβάομαι = βλάπτω. — ὀνίνημι = ὠφελῶ. — φαῦλος = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας. — ὅ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων = ὅ,τιδήποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ἰδικά μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας· εἶναι δὲ τοῦτο ἢ ψυχή. — περὶ ὃ ἢ τε.. ἐστὶ = μὲ τὸ ὅποιον ἔχει σχέσιν. — οὐδαμῶς = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸ εὐτελέστερον). — τίμιος = πολῦτιμος. — πολὺ γε ἔνν. τιμώτερον. — ὧ βέλτιστε = φίλιτάτε μου. — ἡμᾶς = περὶ ἡμῶν. — ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἢ ἀλήθεια· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = ὁ εἷς καὶ μάλιστα αὐτὴ ἢ ἀλήθεια· ἢ λέξις ἀλήθεια ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι· σημαίνει δηλ. τὴν καθ'αυτὸ πραγματικότητα, τὸν θεόν. — ταύτη = κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. — εἰσηγοῦμαι = προτείνω. — ἀλλὰ μὲν δή.. οἰοί τέ εἰσιν· εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἴδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν. — ἀποκτίννυμι = ἀποκτείνω. — οὐτος ὁ λόγος· δηλ. ὅσα εἶπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἄλλοτε εἶπομεν. — ἀλλὰ μένει = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ἰσχύν· ὁ ἀλλὰ ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔννοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὁμολογήσαμεν. — ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις = αἱ σκέψεις δέ, ἄς σὺ λέγεις. — μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα ἢ· κατὰ παραλείπιν τοῦ ῥήματος ὄρα. — ὡς ἀληθῶς = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητα. — σκέμμα = σκέψις. — ῥαδίως = ἐπιπολαίως, μὲ ἑλαφρὰν τὴν καρδίαν. — καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν = καὶ τούτων, οἱ ἀνεβιώσκοντο γ' ἂν. — ἀναβιώσκομαι = ἀναζῶ· ἐδῶ μεταβ. = ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωὴν. — οὐδενὶ ξὺν νῶ = σὺν οὐδενὶ νῶ = ῥαδίως. — ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ = ὁ ὀρθὸς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει· ὅτι δηλ. τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ ὅτι ταυτὸν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν. — μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ· ὡς ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ ῥήμα ὄρα. — καὶ αὐτοὶ = καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι). — ἐξάγοντες = συνηγοῦντες εἰς τὴν ἐξαγωγήν, φυγάδουσίν μου. — ἐξαγόμενοι· ἄντι ἐξαγόμενος, διότι μόνος ἐξαγόμενος θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης. — κἂν φαι-

νώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι—καὶ ἐὰν φαινόμεθα, ὅτι αὐτά, ἃ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα.— μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι· κατὰ παλειψιν, ὡς ἀνωτέρω, τοῦ ῥήματος ὄρα=(πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν.— τί δρωμεν = τί χρὴ δρᾶν.— πη = εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ λόγου μου.—ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε πράττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος· ὑποκ. τοῦ πράττειν ἐγὼ=διότι ἐγὼ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σὲ πείσω νὰ πράττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὄχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πράττω).— σοι=κατὰ τὴν κρίσιν σου.— ἦ=ὄπως.— μάλιστα = ἀκριβῶς.

10. ἐκκεχυμένοι εἰσὶ = ἐκκέχυνται τῆς μνήμης=ἔχουν λησμονηθῆ.— ἄρα = ὡς φαίνεται.— ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες = δὲν ἐνοήσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιὰ (τὰ ὅποια ὅ,τι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἄλλην).— παντὸς μᾶλλον = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως.— ἡμῖν = ὑφ' ἡμῶν.— ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· οἱ παλαιοὶ εἶχον τὴν γνώμην τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, ἢ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνιᾶν· μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτόπυρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἤχθη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ διδάγματος «οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον».— ἀντικακουργέω=ἀνταποδίδω τὸ κακόν.— καθομολογέω = παραδέχομαι.— δόξα = πεποιθήσις.— οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ· δηλ. μετὰξὺ τῶν πρεσβευόντων τὸ «μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν» καὶ τῶν ἀποδεχομένων τὸ «τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς».— οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή=δὲν ὑπάρχει ὁμοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων. κοινωνεῖς· ἔνν. τῆς βουλῆς = συμφωνεῖσαι τὰς ἰδέας αὐτάς.— ξυνδοκεῖ σοι=συμφωνεῖς μὲ τὰς ἰδέας αὐτάς.— τῆς ἀρχῆς=τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος κλπ.— εἴ πη ἄλλη δέδοκται=ἂν ἔχῃς ἄλλην τινὰ γνώμην.— δίκαια ὄντα· συναπτόν πρὸς τὸ ποιητέον ὡς ἐξῆς: ἂν τις ὁμολογήσῃ τφ(=τινί), ἐπεὶ δίκαιά ἐστι, ποιητέον ἢ ἕξαπατητέον;— ἕξαπατητέον· ἔνν. ἔν τούτοις.

11. ἐκ τούτων = συμφώνως πρὸς αὐτὰ (τὰ ὁμολογούμενα).—
 ἀθρέω=βλέπω μετὰ προσοχῆς, προσέχω.—καὶ ταῦτα=καὶ μάλιστα
 οὓς ἤμιστα δεῖ· δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατριδα.—ἀποδιδρά-
 σκειν· ἐπιφέρει τὴν πρότασιν εἴθ' ὅπως δεῖ (= οἰαδήποτε ἄλλη λέξει)
 κλπ., διὰ τὴν μετρίασιν τὴν κακὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ ὅποιον
 ἐλέγγοτο ἐπὶ δούλων.—ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τό...ἐπιστάντες ἔρριν-
 το· αἱ μετοχ. δὲν συνδέονται, διότι τὸ ἐλθόντες διορίζει χρονικῶς τὸ
 ἐπιστάντες, τὸ δὲ ἐπιστάντες τὸ ἔρριντο.—τὸ κοινὸν=τὸ δημόσι-
 ον.—ἄλλο τι· ἔνν. διανοεῖ.—εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατετράφθα
 =τὴν στέχη θρησκείας ἢ πόλιν καὶ τὴν μὴ ἀνατραπῆ, τὴν διατηρηθῆ καὶ τὴν
 μὴ διαλυθῆ.—γενόμενα δίκαια=ἐκδικασθεῖσαι δίκαια, αἱ ἐκδοθεῖσαι
 ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων.—ἄλλως τε καὶ=καὶ μάλιστα... (μετὰ τι-
 νος εἰρωνείας διὰ τοὺς ῥήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐπρόκειτο τὴν
 καταργηθῆ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὠρίζοντο ὑπὸ τῆς οἰκείας
 ἀρχῆς ῥήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ ὅποιοι ἀγορευόντες δημοσίᾳ
 ὑπερήσπιζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατ'
 αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγουμένου τὴν κατάργησιν αὐτοῦ πολίτου.
 Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου εἶναι εὐνόητον,
 ὅτι ἀνεπτύσσεται παλλὴ ῥητορικὴ δεξιότητι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν με-
 ρίδων, τῆς κατηγοροῦσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου.—
 ἀπολλυμένοι=ὁ ὅποιος κινδυνεύει τὴν καταλυθῆ.—κυρία = ἔγκυ-
 ρος.—ὅτι ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς· βραχυλογία· τὸ πλήρες : ὅτι ἐπιχειροῦ-
 μεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως· ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλιν.

12. τί οὖν· ἔνν. ἐροῦμεν.—ἡ· ἐπίρρ.=ἀλήθεια ; —ταῦτα· ἀναφέ-
 ρεται εἰς τὸ νόημα τῆς προτάσεως «ἡδίκηκε γὰρ ..»· δηλ. ἂν κρίνης τὴν
 ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαίαν, τὴν θεωρῆς ἔγκυρον καὶ σεβα-
 στήν, εἰ δὲ μὴ ἔγκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφρονήσεως.—φέρε γὰρ·
 ἔνν. εἶπέ=ἔλα λοιπὸν εἶπέ.—ἐγκαλῶ τινί τι=ἀποδίδω εἰς τινὰ κα-
 τηγορίαν διὰ τι.—καὶ δι' ἡμῶν· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικὸς.—φυτεύω· ἢ
 μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φυτῶν = γεννῶ.—τοῖς περὶ τοὺς γάμους = οἱ
 ὅποιοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζουσι τὰ τῶν γάμων· οἱ νό-
 μοι οὗτοι δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικοί, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρροῦντο τὰ τῶν γά-
 μων, διὰ τὴν εἶναι ἔγκυροι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν.—τρο-
 φὴν καὶ παιδείαν=τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφὴν· οἱ νό-
 μοι οὗτοι ἦσαν μὲν ὑποχρεωτικοί, εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι οὐδεὶς ἐ-

λεύθερος Ἀθηναῖος πολίτης ἐξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρου αὐτοῦ βουλήσεως. — ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ διὰ τῆς πρώτης ἐδίδουσαν οἱ ἀρχαῖοι ὁλόκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικὴν. — εἶναί σοι τὸ δίκαιον ἐξ ἴσου = ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημένον τὸ δίκαιον εἰς σέ... = ὅτι ἔχεις τὰ ἴδια δικαιώματα. — ἄρα = τάχα, ὡς φαίνεται. — ἢ οὕτως εἰ σοφὸς = ἢ τόση εἶναι ἡ σοφία σου. — ἐν μείζονι μοίρα = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀνωτέραν. — ὑπείκω = ὑποτάσσομαι. — χαλεπαίνω = δογίζομαι. — πείθειν = πειραῖσθαι πείθειν (δηλ. νὰ μεταβῆ ἀντιλήψεις). — ἡσυχίαν ἄγω = ἡσυχάζω. — ἡσυχίαν ἄγοντα = ἀδιαμαρτυρήτως. — ἐάν τε τύπτεισθαι... ἐάν τε δεῖσθαι = ἐπεξήγησις τοῦ παθεῖν. — δέομαι-δοῦμαι = ὀλιτομαι εἰς τὸ δεσποτήριον. — ἐάν τε ἄγῃ ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ποιητέον ταῦτα. — ὑπεικτέον ὑπείκω, ὅπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στρατεύειν. — ἀναχωρῶ = ὀπισθοχωρῶ. — ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε = ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον. — βιάζομαι = μεταχειρίζομαι βίαια μέσα. — ὅσιος = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δρῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινά τι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον). — τῷ ἐξουσίαν πεποιημέναι = μετὰ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν. — τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ συναπτέον πρὸς τὸ ἀνωτέρω τῷ ἐξουσίαν... — ἐπειδὴν δοκιμασθῆ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐγγραφῆ εἰς τὸ οἰκεῖον μητρώον ὁ ἄθηναῖος ἔφηβος, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῆ ἔπρεπε δηλ. νὰ ὑποβληθῶν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῆ, ἂν προήρχετο ἐκ γνησίων ἀθηναίων πολιτῶν. — ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν συναπτέον τῷ ἐξεῖναι... ἀπιέναι. — καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων κλπ' εἶναι διασάφησις τοῦ προαγορευόμεν ἐξεῖναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος τάνωτέρω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ. ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδετο ἡ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμάζων τοὺς νόμους αὐτῆς. — ὡμολογημέναι ἔργῳ προσετέθη τὸ ἔργῳ, ἐπειδὴ συνήθως αἱ ὁμολογίαι γίνονται διὰ λόγου, ἐνῶ ἐδῶ ἡ παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ἀποτελεῖ ἔμπρακτον ὁμολογίαν, ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι. — τριχῇ = κατὰ τρεῖς τρόπους. — γεννητῆς = γεννήτωρ. — προτιθέντων ἐνν. αἴρεσιν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι ἢ μετοχὴ ἐναντιωματικῆ.

14. ἐνέξεσθαι* μετὰ παθ. σημασίας.—ἐνέχομαί τινι = καθίσταμαι ἔνοχος εἰς τι.—οὐχ ἦμιστα = μάλιστα.—ἐν τοῖς μάλιστα= ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἰδιαίτατα.—διατί δῆ* ἔνν. ἐν τοῖς μάλιστα ἐμέ.—δῆ = τάχα.—καθάπτομαι τινος = προσβάλλω τινά.—τῶν ἄλλων..διαφερόντως=διαφόρως τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.—ὄτι μῆ=εἰ μῆ.—ἐπὶ θεωρίαν = θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας* ἔννοσι τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους κυρίως κατὰ τὰς τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἑορτὰς τῶν Ὀλυμπίων, Πυθίων, Ἴσθμίων, Νεμείων.—εἰ μῆ ποι στρατευσόμενος* ἴδε Ὁ Απολ. κεφ. 17.—εἰδέναι = ὥστε νὰ γνωρίσης.—πολιτεύομαι* ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πολιτεύω = ζῶ ὡς πολίτης.—ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι=εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίσης διὰ τὸν ἑαυτὸν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἑξορίαν (ἴδ. Ὁ Απολ. κεφ. 27).—ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν=ἐκαμάρωνες προσποιούμενος, ὅτι δὲν ἠγανάκτεις.—ἐντρέπομαί τινος = φροντίζω περὶ τινος.—συντίθεμαι = συμφωνῶ.—ἄλλο τι* ἔνν. ποιεῖς.—Λακεδαίμονα... Κρήτην* ἦσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ χῶραι ἔχουσαι τὸ αὐτὸ πολίτευμα καὶ τὰ αὐτὰ ἦθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ ὁ Σωκρ. ὡς ὑποδείγματα εὐνομουμένων πόλεων.—(ἄς) δῆ = ὡς γνωστόν.—ἐλάττω = ἐλάττους ἀποδημίας.—ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες* ἔνν. ἔμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδειοι* οἱ ὅποιοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν αὐτὸν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου.—καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν=καὶ θὰ ἐνισχύσης ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (=πρὸς ἐξίλωσιν τῶν δικαστῶν) τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεύουν, ὅτι ὀρθῶς ἐδίκασαν τὴν δίκην.—(σφόδρα) που=κατὰ τὴν γνώμην μου.—τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες* ἐρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν ὁ Σωκράτης καταφατικὴν ἀπόκρισιν.—ἄσχημον* οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων=ἀπροεπής. τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα* περίφρασις=ἡ προᾶξις, ἡ διαγωγή τοῦ Σωκράτους.—ἀπαίρω=ξεσηκώνομαι, ἀναχωρῶ.—ἐκεῖ γὰρ πλείστη ἀταξία* οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν περιβόητοι ἐπὶ ἀπάτη καὶ ἀπιστία (πρὸβλ. τὸ τοῦ Δημοσθ. Α' Ὁλυνθ., § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασίᾳ.—σκευὴν περιτίθεμαι=ἐνδύομαι φόρεμα.—διφθέρα* εἶδος ἱματίου ἐκ δερμάτων ζῶων.—ἐνσκευάζομαι = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.—σχῆμα = τὸ ἐξωτερικόν.—μεταλλάσσω = μεταβάλλω.—ὑπέρχομαί τινα =

κολακεύω τινά.— δουλεύω = φέρομαι δουλικῶς.— τί ποιῶν' ἔνν. βιώσει ἐν Θετταλίᾳ.— ἢ εὐχοχούμενος* οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημίζοντο ὡς πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως διὰ νὰ μὴ τοὺς δυσαρρεστῆ καὶ νὰ εἶναι ἀνεκτός, ὄφειλε νὰ τοὺς μιμηθῆ ἢ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δειπνοῦ μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.— ποῦ ἡμῖν ἔσονται = τί θὰ γίνουν, παρακαλοῦμεν;— ἢ τοῦτο μὲν οὐ' ἔνν. πείσονται.— αὐτοῦ = ἐνταῦθα.— εἴπερ γέ τι ὄφελος = ἂν ἀξίζουν τίποτε.— οἶεσθαί γε χρῆ' ἔνν. ἐπιμελήσεσθαι.

16. ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθῶν' ὅ,τι ἐνταῦθα ἐκριθῆ ὡς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως θὰ κριθῆ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ εἰς τὸν Ἄδην ὁμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.— τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν' Ἀπολ. κεφ. 32.— ἐνθάδε = ἐν τῇ γῆ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.— σοι* ἢ δοτ. συναπτεῖα τῷ ἄμεινον κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.— ἄμεινον* τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.

17. κορυβαντιῶντες* οἱ Κορύβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης, τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἢ ὅποια ἦτο θεοποιηθεῖσα γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὕτη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὁπόθεν ἡ λατρεία τῆς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανιωδῶς, ὡς οἱ δερβίσαι τῶν μοαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν ὄργάνων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὰς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἦχοι οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ ὧτά των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀκούσουν ἄλλο τι.— ἠχῆ=ἠχώ.— ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα = κατὰ τὴν γνώμην τοῦλάχιστον, τὴν ὅποιαν ἔχω τώρα.— πλέον ποιῶ = κατορθώνω.— καὶ πράττωμεν ταύτη = καὶ ἅς κάμωμεν ἔτσι, ἅς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμὴν.— ὑφηγοῦμαι=ὕποδεικνύω.

*Ανάδοχος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας Θ. ΚΟΤΣΙΩΡΗΣ Μακεδονίας 10, Ἀθήναι

39